

સ્વ. આચાર્ય શ્રીકર્મસિદ્ધ શ્રી સ્વામી સ્મારક-ગ્રંથ-શાસ્ત્ર-
માળા મણકો ૭૧ મો

સદ્વૌધ-માળા

(જેમા ગૌતમુદય ભાવનાકુલક, ગુણાનુરાગકુલક
અને ઉપદેશગ્નમાના એ ચાર પ્રકરણોનો સમાવેશ
કરવામા આવેલ છે)

[સમ્પ્રદાયગ્રંથ ગુર્જર માધ્યમિતા ચ]

સંપાદક તેમજ અધિક-
કર્તા-આકાંક્ષી મોટા પક્ષના શ્રીમજ્જિમાયાન શ્રી
નાગચંદ્ર શ્રી સ્વામીના શિષ્ય-મુનિશ્રી ગ્લચંદ્ર

પ્રમાણ —
સ્વ પૂજ્યશ્રી કમસિદ્ધ શ્રી સ્વામી સ્મારક ગ્રંથમાળા માઈત
જીવણલાલ છગનલાલ સઘવી
પચ્ચાઈની પોળ અમદાવાદ

સે ૧૯૮૫

વીગ સ ૨૪૬૫

કિંમત-વાચન મનન ને નિદીધ્યાસન.

સદ્ભાવના

ગાથા -[આર્યાવૃત્તમ્]

અગ્નિદેવજાયા, અગ્નિદેવદિવ્યસરોત ।

જિજ્ઞાસનપદ્મના, સર્વે તે યદ્યથા મળિયા ॥૧॥

છાયા -

અન્યાયદેવજાતા, અન્યાયાદાર ઘર્ષિતશરીત ।

જિજ્ઞાસનપદ્મના, સર્વે તે યદ્યથા મળિયા ॥૧॥

અર્થ—અમે તે દેવતા ઉત્પન્ન થયા હોય અમે તે આદાર (ખાગક) લેતા હોય પરંતુ જિજ્ઞાસનમાં પ્રવૃત્ત થયેલા દરેક મનુષ્યો (પરસ્પર) બહુ-મિત્ર (કે એક સરખા) મળુ વામાં આત્મા છે (કે મળવા ભોઈએ)

ગા૦-આસવરો ય સેયવરોય, શુદ્ધો યા અદ્ય અગ્નો યા ।

સમભાવ ભાવિષ્યા, લદ્દા મુક્ષ ન સન્દેહો ॥૨॥

છા૦-આશામ્બરશ્ચ શ્વેતામ્બરશ્ચ, શુદ્ધોવાઽયથાઽન્યો યા ।

સમભાવ ભાવિતાત્મા, લમતે મોક્ષ ન સન્દેહ ॥૨॥

અર્થ—આશાનર-જિજ્ઞાસ હો । શ્વેતામ્બર હો । કે બૌદ્ધ હો ! અથવા અન્ય આદે તે મત-પથનો હો । પરંતુ જે પુરુષનો આત્મા સમભાવ વડે જ્ઞાતપ્રેત-રચાયે છે તે પુરુષની અવશ્ય મુક્તિ થશે તેમાં જરા પણ સંદેહ-શંકા નથી

સમર્પણમ્

અર્ચ્ય પૂજ્યપાદ આચાર્ય તાત્પર્ય શ્રી કર્મમિહરશ્ચમામી ।

આપશ્રી પ્રભુ હોતા પ્રભુનો અવતાર નહોતા ધર્મના
સંસ્થાપક પાત્ર નહોતા પરંતુ આપશ્રી જૈન સાધુ હતા સંત
હતા આચાર હતા જ્ઞાન ભક્તિ-વીર-તપ-વૈરાગ્યની સમૃદ્ધિ
વાળા હતા ધર્મવીર હતા મંથન નિર્મળ પાણી હતા મંથન
પગાવતા હતા મિત્ર મિત્ર રૂચિવાળા જીવંતમાએને સદાચાર-
સંવત્સરનો સ બોધ આપતા રવપર આત્માનો ઉદ્ધાર કરનાર,
મહારા ન્દાનપાત્રથી પરમ ઉપકારક એવા આપશ્રીના અમર
આત્માને આ શ્રી સુબોધમાળા નામનું નાનકું પુસ્તક
સરભાવે સમર્પણ કરી છું મહારા આત્માને કૃતકૃત્ય થયો માનું છું

વચન પચમી ૧૯૬૫ }
કુચ્છ-સોમવા

જૈન વિદ્યુ —
મુનિ રત્નચંદ્રશ

॥ षडेऽर्हम् ॥

॥ गौतम कुलकादि प्रकरणे संग्रह ॥

॥ मंगलाचरणम् ॥

नमिऊण सिरिषोर,

गुरुमपि गोयम तद्धोऽ गारिण ।

गोयमबुलगाईण,

छाय चत्थ मद्द कुब्जे ॥१॥

छाई-नरा धीवीर,

गुरुमपि गौतम तपोपकारिणम् ।

गौतमकुलकादीना,

छाया चाथमद्द कुर्वे ॥१॥

अर्थ—श्री वीरप्रभुने नमस्कार करीने तथा गौतमगुरुने तेमंग उपकारी अत्रा गुरुने પણ नभीने गौतम बुद्धमण्डिनी (प्रहरक्षेत्री-भूषा भूषा विद्वानोअे जनावेधा विविध उप देवपी भरपूर प्राकृत गाथाओना संग्रहोनी) संस्कृतभाषा अने अर्थ (लभवानो उवम) कई छु १

॥ गोयमकुलग-गौतमकुलकम् ॥

रदयसा-पुत्तम्

मू० लुद्धा नरा अत्यपरा हवति,

मुद्धा नरा कामपरा हवति ।

મુદ્દા નરા સ્વતિપરા દ્યવતિ,

મિસ્તા નરા તિમિતિ આયરતિ ॥૧॥

છા૦-કુપ્પા નરા અર્થપરા મયતિ,

મૂદા નરા કામપરા મયતિ,

મુદ્દા નરા ક્ષાતિપરા મયતિ,

મિધા નરા છોષ્ય-વ્યાચરતિ ॥૧॥

અર્થ—કુપ્પ (સોની કે સ્વાર્થો) માણુમે અથ (પૈસો કે મતલબ) મેળવવામાં-સાધવામાં જ તત્પર હોય છે મૂ (મોદમા ફસાયના) મનુષ્યો કામમાં (ઈન્દ્રિયોને પોષવારૂપ વિમોના વિલાસમાં) જ તત્પર હોય છે કુપ્ (તત્વના-વસ્તુના સત્ય સ્વરૂપને જાણનારા) પુરો ક્ષમા રાખવામાં જ સાવધાન રહે છે ન્યારે મિથ (કાઈ જાનના નિશ્ચય ને નિશાન વગરના) પુરો ઉપરોખા ત્રણે જાળનો આચરે છે અર્થાત્ અનુકૂળતા પ્રમાણે પૈસો પેદા કરે, વિષયો સેવે અને સમજણપૂર્વક કે પગપીનપણે સદનસીનતા પણ ગણે ૧

મૂ૦ તે પડિયા જે વિરયા વિરોધે,

તે સાદુજો જે સમય ચરતિ ।

તે સત્તિજો જે ન ચલતિ ધમ્મ,

તે વધવા જે વસણે દ્યવતિ ॥૨॥

છા૦-તે પંડિતા એ વિરતા વિરોધાત્,

તે સાધ્યો એ સમય (સમતા) ચરન્તિ ।

૧ મિથપણમાં ધણે જાણે આવક સમકિતી અગ સાર્થાનુસારી (સમકિત પામવાને ચોખ્ખ) જનો હોઈ શકે

તે સત્યવતો (શક્તિમતો) જે ન ચલતિ ધર્મા-

સે વાઘગા જે વ્યસને મવતિ ॥૨૧॥

અર્થ—જે વિશેષ થકી (ક્રોધ-ક્રુષ્ણ, હર્ષા વેર ઝેર થકી) વિરમ્ભ-વેગગા રહે તે પડિત જે સત્યાત્મને અનુસરીને વર્તે (ચાલિ ન પાળે) તે સાધુ જે વીતરાગના ધર્મ થકી (કામદેવ પ્રમુખ આવેશોની પેટે દેવાદિકાએ ચળાવ્યા છતાં પણ) ચળામમાન ન થાય તે સત્યવત કે શાન્તિમાન અને દુઃખમાં પણ જે પડખે ઠભા રહી સાદાપ્ય કરે તે બધુ (બાઈ કે મિત્ર) સમજવો ૨

મૂ० ક્રોધાભિભૂયા ન સુદ લલતિ,

માણસિણો સોયપરા હવતિ ।

માયાવિણો હુતિ પરસ્સ પેસા,

હ્રદા મદિચ્છા નરય હર્વિતિ ॥૨૨॥

છા० ક્રોધાભિભૂતા ન સુખ લમન્તે

માનાસીના શોચ પરા મવન્તિ ।

માયાયિન સતિ પરસ્ય પ્રેધ્યા,

હ્રદ્યા મદેચ્છા નરકમુપયન્તિ ॥૨૩॥

અર્થ—ક્રોધી માણસને સુખની પ્રાપ્તિ થતી નથી (કારણ કે પોતાની ઈચ્છા વિરૂદ્ધ કાર્ષ્ણ કર્ષણ બોને કે વર્તે એટલે તરત ચતો પીગો થઈ જાય અને હ્રદય તથા હોલી તેનું હમેશાં બળ્યા કરે) માની—અજિમાની માણસોને (ગરથી મર્યાદા ઓગળીને વર્તે કે બોલી નાખે અને તેનું પરિણામ

કરવે। ૫૩ માયા-કપટ કરનાર માણસોને (ખીજા ભવમાં)
દાસપણું (સ્ત્રીવેદ તિર્યચપણું વિગેરે) પ્રાપ્ત થાય છે અને
લોભી માણસો અપાર ઇચ્છા-તૃષ્ણાને લઇને (આરણ, પરિ
મહ વધારવાથી) નરક ગતિના મહેમાન થાય છે ૩

મૂં ફોદો ચિસ કિં ? અમય અહિંસા,

માળો અરી કિં ? દિય મળમાઓ ।

માયા મય કિં ? સરણ તુ સચ,

છોદો દુદો કિં ? મુદમાદ તુદી ॥૪॥

છાં ક્રોધો ચિય કિં ? અમૃતમહિંસા,

માનોદરિ કિં ? દિતમપ્રમાદ ।

માયા મય કિં ? શરણ તુ સત્ય,

છોમો દુ પ કિં ? મુદમાદુસ્તુદિ ॥૫॥

અર્થ—વિષ-ઝેર કયું ? ક્રોધ અમૃત શું ? અહિંસા
શનુ ક્રોધ ? માન-ગર્વ દિત શું ? અપ્રમાદ (પ્રમાદ રહિત
પણું) અય શું ? માયા કપટનું કરવું શરણ શું ? સત્ય દુ ખ
શું ? લોભ સુખ શું ? સંતોષ ૪

મૂં મુદી અચટ મયણ વિળીય,

મુદ્દ કુસીલ મયણ અચિંતી ।

૧ અર્થાત્ ક્રોધ એ ઝેર છે અહિંસા એ અમૃત છે માન
એ શનુ છે અપ્રમાદ એ દિત છે માયા-કપટ એ અય છે
સત્ય એજ શરણ છે લોભ એ દુ ખ છે અને સંતોષ
એજ સુખ છે

સમિત્તચિત્ત મયણ અલ્લચ્છી,

સચે ઠિયસ મયણ સિરીય ॥૫॥

છા૦ શુદ્ધિરચણ્ઠ મજતે વિનીત,

શુદ્ધ કુશોલ મજતેડકોર્તિ ।

સમિત્તચિત્ત મજતેડલ્લમી,

સત્તે સ્થિત સમજતે ઓચ ॥૫॥

અર્થ—શાત અને વિનીત માણસને શુદ્ધ કે શાન્ત બને છે-પ્રાપ્ત થાય છે કોઈ અને કુશીલીયા-લપટ માણસની (દુનીયામાં) અપદ્વિતિ થાય છે અસ્થિર ચિત્તવાળાને દશિતા પ્રમુખ આપવાઓ આવે છે જ્યારે સત્યમાર્ગે ચાલનારા મનુષ્યને લક્ષ્મી કે સુખ હમેશાં બને છે (ફળ હર નાસે છે)પ

મૂ૦ *ચયતિ મિત્તાણિ નર કયમ્બ,

ચયતિ પાવાઈ મુર્ણિ જયત ।

ચયતિ સુક્કાણિ સરાણિ હસા,

ચપડ શુદ્ધી કુબિય મણુસ્સ ॥૬॥

છા૦ ત્યજતિ મિત્રાણિ નર કૃત્તણ,

ત્યજતિ પાપાણિ મુર્ણિ જયત્તમ્ ।

ત્યજતિ શુક્કાણિ સરાણિ હસા,

ત્યજતિ શુદ્ધિ કુપિત મણુપ્પમ્ ॥૬॥

અર્થ—સુકાર્ત ગમેલા તળાવોને જેમ હસ પક્ષીઓ છોડી જાય છે તેમ કૃત્તણી (કરેલા ઉપકારને ઓળવનાર) માણસને

મિત્રો છોડી દે છે ક્રોધાયમાન થયેલા માણસની જેમ શુદ્ધિ ચાલી જાય છે (બેડ મારી જાય છે) તેમ જ્ય પામતા (અંતર યનુઓને છૂતતા એવા) મુનિને પાપો (કર્મો) છોડી જાય છે (નાશ પામે છે) ૬

મૂં *અરોઈ' અત્ય કહિણ વિભાગો,
અસપહારે કહિણ વિલાવો ।

વિવિસ્ત્રચિત્તે કહિણ વિલાવો,
વહુ કુસીસે કહિણ વિભાવો ॥૭॥

છાં શરોચમાળમર્થે કથિતે વિલાપોઃ-

સમ્પ્રહારે કથિતે વિલાપ ।

વિક્ષિત્તચિત્તાન્ કથિતે વિલાપો,

વહુન્ કુચિપ્યાન્ કથિતે વિલાપ ॥૭॥

અર્થ—સામાન્યનારને કંઈ પણ (આત્મહિત સમગ્રી વાત કહીએ અને જો તેને ક્ષમી ન હોય તો તે વાત કહેવી એ વિલાપ કરવા તુલ્ય છે (અથવા ભૂતકાળમા કંઈ ન જનવા જેવું બની મધુ તેના સમયમા વારવાર કોઈ કહેવું તે વિલાપ તુલ્ય છે)

(અગર અતીતાય-એટલે જોની પાસે અપિયુ નથી તેવા દરિદ્રી પાસે કોઈપણ વસ્તુની માગણી કરવી તે વિલાપ કરવા બરાબર છે)

* મદપ ભલ્લે=અતીતાર્થે इति पागतरम् ॥

૧ ભક્ષણ ચક્રવર્તીને ચિત્તમુનિએ આપેલા ઉપદેશની પેઠે-૧ ઉપજાતિશત્તમ્

અનિચિત બાનનમા અથવા મનનમ સમન્થા વગર કે
મનમ વગરનું કૃષિયુ નિશ્ચયમરી વચન કહેવું તે વિનાય
કરવા બરામર છે અસ્થિર ચિત્તવાગા મનુષ્યોને કૃષિયુ
(હિન શિષ્યામયુ વિગેરે) કહેવું તે વિનાય સરખુ છે અને
પણા કુશિઓને ઉપેક્ષ આપવો તે પણ વનમા વિનાય
કરવા નેવું છે ૧ ॥

મૂ૦ દુઢાદિવા દદપરા દવતિ,
વિજ્ઞાદરા મતપરા દવતિ ।
મુક્તિ નરા કોવપરા દવતિ,
સુસાદુળો તત્તપરા દવતિ ॥૮॥

છા૦ દુષ્ટાધિવા વણ્ડપરા મવતિ,
વિષાધરા મત્રપરા મવતિ ।
મૂર્ખા નરા કોવપરા મવતિ,
સુસાધવ સ્તવપરા મવતિ ॥૯॥

અર્થ—(અનીતિ અન્યાય અને ત્વેઝ શુદ્ધમ કનનારા)
દુષ્ટ રાજાઓ પ્રજાને દડ કરવામા તત્પર હોય, વિષાધરા
(વૈનાય પવતની શ્રેણિઓમા ઉત્તમ યનાગ મનુષ્યો) મત્ર
સાધવામા તત્પર હોય મૂર્ખ માણુઓ કોષ કરવામા તત્પર
રહે છે, ન્યારે (આત્મસાધન મનાગ) સુસાધુઓ (તો) તત્તવની-
પરમાર્થની (કર્મથી મુખ્ય થવા રૂપ મોક્ષની કે આત્મસ્વરૂપની)
પ્રાપ્તિ માટે તત્પર રહે છે ૭

મૂ० સોદા ભવે સમાવસ્સ રવતી,
 સમાદિજોગો પસમસ્સ સોદા ।
 નાણ મુહાણ વરણસ્સ સોદા,
 સીસસ્સ સોદા વિણ્ણ પવિત્તી ॥૧॥

છા० શોમા ભવેદુમ્મતપસ સ્થાન્તિ,
 સમાધિયોગ પ્રશમસ્ય શોમા ।
 જ્ઞાન સુધ્યાન વરણસ્ય શોમા,
 શિષ્યસ્ય શોમા વિનયે પ્રવૃત્તિ ॥૨॥

અર્થ—ઉમ તપસ્યા કરનાર તપસ્વીની શોભા શ્રી
 સુમા (સુમા વગરની તપસ્યા નકામી છે) પ્રશમ (કપાયે
 ઉપશમ) ની શોભાસમાધિ-યોગ (બાધિ-માનસિક પીડા
 બાધિ-શરીર સનધી રોગાકિ પીડા અને ઉપાધિ-ત્રી પુન
 દિક કુટુંબ પરીવાર તથા સોનું રૂપુ ધર ક્ષેત્રાદિકની ચિંત
 રૂપ પીડા એ ત્રણ પ્રકારની પીડા વગરની સ્થિતિ) છે ત
 (સત્સ્વરૂપનું જ્ઞાન) અને શુભધ્યાન (ધમતુ કે આત્મસ્વરૂપ
 ચિંતન) એ આગ્નિ-સપતની શોભા ■ અને વિનય-નમ્રતા
 પૂર્વક પ્રવર્તતું એ શિષ્યની શોભા છે ૯

મૂ० અમૂસણો સોદ્દ વમયારી,
 અર્કિચણો સોદ્દ દિકલયારી ।
 વુદ્ધીજુઓ સોદ્દ રાયમત્તી,

છા૦ અમૂળ્યા શોમતે વ્રહ્મચારી,
અવિજ્ઞાન શોમતે દીક્ષાધારી ।
શુદ્ધિયુક્ત શોમતે રાજમન્ત્રી,
હસ્તાયુક્ત શોમતે સ્વ પત્નિ ॥૧૦॥

અર્થ—ધરણા વમરનો (કૂપો હોવા છતાં) પણ બ્રહ્મ
ચારી પુરુષ (હરિકેસિ મુનિની પેડે) શોભે છે બ્રાહ્મ (નવ પ્રકારના)
તથા અન્યતર (મિથ્યાત્વ, વિષય, કથાયાદિ ૧૪ પ્રકારના)
પરિમલ રહિત એવો દીક્ષાધારી (સંયમી, નિર્મય કે સાધુ) શોભે
છે રાજનો મન્ત્રી-પ્રધાન (અન્યકુમારની પેડે) તીક્ષ્ણ શુદ્ધિવાળો
હોય નો શોભે છે તેમ જ એકપત્નીવાળો (પરભીનો ત્યાગી તથા
એક સ્ત્રી-સ્વસ્ત્રી સંતોષ મન પાળનાર) પુરુષ અથવા એક-
પતિ-પતિવ્રતા સતી સ્ત્રી સંતોષ રહિત હોય તે શોભે છે ૧૦

મૂ૦ અપ્યા અરી દોજ-જવદ્વિયસ્સ,
અપ્યા જસો સીલ્મઓ નરસ્સ ।
અપ્યા દુરપ્યા અજવદ્વિયસ્સ,
અપ્યા નિઅપ્યા સરણં ગઈં ય ॥૧૧॥

છા૦ આત્માઠરિ મંથત્યનવસ્થિતસ્ય,
આત્મા યદા શીલ્યતો નરસ્ય ।
આત્માદુરાત્માઽનવસ્થિતસ્ય,
આત્મા જિતાત્મા શરણ મતિશ્ચ ॥૧૨॥

અર્થ—જેના ચેત્ત-મન વચન અને કાયા અસ્થિત હોય

છે (અર્થાત્ જે અપણ ચિત્તવાળો હોય) તેનો પોતાનો આત્મ
જ શત્રુ હોય છે શીતવત જે પુરૂષ હોય તેનો આત્મા યદ
મામે ધર્મની બાબતમાં (મોહમાં મુકાયલો હોવાથી) જેનું ચિત્ત
અસ્થિર હોય તેનો આત્મા જ દુરાત્મા (દુગતિમાં જનનાર દુષ્ટાત્મા)
છે અને આત્મા ન્યારે ઈન્દ્રિયોને છતી મનને વશ કરે ત્યારે
તે જિતાત્મા થાય એવો તે આત્મા જ મંસારથી બંધીના
પ્રાણિઓને શરણુ-આધારભૂત છે અને દુ ખથી મૂકાવી મુખના
માર્ગે ચકાવનાર છે ૧૧

મૂ૦ ને ધમ્મકજ્ઞા પરમત્થિ કજ્ઞ,

ન પાણિહિસા પરમ અકજ્ઞ ।

ન પેમરાગા પરમત્થિ વધો,

ન ઘોહિલામા પરમત્થિ લાભો ॥૧૨॥

ઉ૦ ન ધર્મકાર્યાત્પરમસ્તિ કાર્યં

ન પ્રાણિહિસાયા પરમમકાયમ્ ।

ન પ્રેમરાગાત્પરમસ્તિ વધો,

ન ઘોધિલામાત્પરમસ્તિ લાભ ॥૧૨॥

અર્થ—ધર્મના કાર્ય સરણુ બીજી કોઈપણ રેષ-ઉત્તમ કાર્ય
નથી જીવહિસા સમાન બીજી કોઈપણ અકાય નથી (દિવ,
પુર ને ધર્મના રાગ સિવાયના માત્ર) પ્રેમરાગ-સ્નેહરાગ થકી
ઉત્કૃષ્ટ બીજો કોઈ પણ બધ નથી (બધનનું કારણ નથી)
અને સમગ્નિરૂપ બોધિતાલ મરતા વિશેષ (ઉત્કૃષ્ટ) બીજો કોઈ
પણ લાભ નથી ૧૨

મૂ૦ ન સેવિયન્વા પમયા પરકા,
 ન સેવિયન્વા પુરિસા અગિજ્ઞા ।
 ન સેરિયન્વા અધિમાનદીના,
 ન સેચિયન્વા પિમુણા મણુસ્સા ॥૧૩॥

છા૦ ન સેવિત્તયા પ્રમદા પરક્કીયા,
 ન સેવિત્તવ્યા પુરુપા અવિદ્યા ।
 ન સેવિત્તવ્યા અધિમાનદીના
 ન સેવિત્તવ્યા પિન્નુના મનુપ્યા ॥૧૩॥

અર્થ—મનુષ્યે પારખી પ્રમદા-અંત્રી સેવરી નહિ (પરત્રી-
 લપટ ન થવું) વિદ્યા વગરના પુરુષોની (મૃદસ્થ હોય કે ત્યાગી
 તેમની) સેવા કરવી નહિ (તેના આશરે ન રહેવું) અધિમાની
 તથા દીન એટલે નીચ માણસોને સેવવા નહિ (તેમના સેવક
 થવું નહિ) અથવા અધિમાનદીન એટલે જે માણસો લોકોમાં
 માન-પ્રતિષ્ઠા વગરના હોય તેમની સોજત કરવી નહિ તેમજ
 પિન્નુન એટલે આડી-ચુમ્બી કરનાર લોકોની પથ્થુ સેવા-સોજત
 ન કરવી ૧૩

મૂ૦ *જે ધમ્મિયા તે સ્વલ્લ સેરિયન્વા,
 જે પડિયા તે સ્વલ્લ પુચ્છિયન્વા ।
 જે સાહુણો તે અભિવદિયન્વા,
 જે નિમ્મમા તે પહિલામિયન્વા ॥૧૪॥

છા૦ યે ધાર્મિકાસ્તે ચત્તુ સેવિતવ્યા,

યે પવિટ્રતાસ્તે ચત્તુ પૃષ્ઠ્યા ।

યે સાધવસ્તેઽમિવ દનીયા (ચરિતવ્યા),

યે નિર્મમાસ્તે પ્રતિલામિતવ્યા ॥૧૪॥

અર્થ—જે પુરુષો ધાર્મિક-ધર્માત્મા હોય તેમની અવશ્ય સેવા કરવી (તેમનો આચરો લેવો) જે પવિત્ર પુરુષો હોય તેમને પોતાના હૃદયની સકાએ પૂછીને અવશ્ય ખુલાસા મેળવવા જોઈએ જે સાધુ-ત્યાગી પુરુષો હોય તેમને ખરા ભાવથી વાદવા જોઈએ અને જે મમત્વ-મહારાપણુ રૂપ અહંકારથી રહિત સાધુ મુનિરાજ હોય તેમને ઉત્કૃષ્ટ ભાવથી આહારાદિક ચૌ. પ્રકારની વસ્તુ અવશ્ય બહારાવવી જોઈએ ૧૪

મૂ૦ પુત્રા ય સીસા ય સમ વિમત્તા,

રિસી ય દેવા ય સમ વિમત્તા ।

મુક્ત્વા તિરિષ્ત્વા ય સમ વિમત્તા,

મૃત્વા દરિદ્રા ય સમ વિમત્તા ॥૧૫॥

છા૦ પુત્રાઞ્ચ શિષ્યાઞ્ચ સમ વિમત્તા,

રૂપયઞ્ચ દેવાઞ્ચ સમ વિમત્તા ।

મૂર્સાસ્તિર્યઞ્ચ સમ વિમત્તા,

મૃત્વા દરિદ્રાઞ્ચ સમ વિમત્તા ॥૧૫॥

અર્થ—પુત્રો અને શિષ્યો બન્ને સમાન ગણવા (પુત્રો લોકીક પક્ષે માવિત્રોની આત્મા પાળે તેમજ શિષ્યો લોકોત્તર

मू० संव्वा कला धम्मकला जिणाइ,
संव्वा फहा धम्मफहा जिणाइ ।
सव्व बल धम्मबल जिणाइ,
सव्व सुह धम्मसुह जिणाइ ॥१६॥

छा० सदां कला धर्मकला जयति,
सदां कथा धर्मकथा जयति ।
सर्वे पले धर्मपले जयति,
सर्वे सुखे धर्मसुखे जयति ॥१६॥

અર્થ—સર્વ કળાઓને (બહુતેર અને સ્ત્રીઓની ચોસદ કળાઓને) ધમકળા છતે છે સવ (સ્ત્રી બોજન દેશ અને રાજા વિગેરે અનેક કર્મ-ગંધવી) કળાઓને ક્રમ એમના ધર્મ કળા છતે છે (હાથી, ધોડા, રથ પાયદળ ધન, સ્વગન-કુટુબીઓ વિગેરે) સર્વ બળને એકધુ ધમનું બળ છતનાર છે અને (અકવર્તી તથા અનુત્તર વિમાન વાસી દેવો વિગેરેના)

સવ (પૌરુષિક) સુખોને કૃત ધર્મસુખ (ધર્મથી-સકામ
નિર્મલથી ઉત્પન્ન થતુ આત્મિક સુખ) કૃતનાર છે ૧૬

મૂં જૂં પસતસ્સ ઘણસ્સ નાસો,

મસ પસતસ્સ દયાઈ નાસો ।

મજ્ઞ પસતસ્સ જસસ્સ નાસો,

વેસાપસતસ્સ કુલસ્સ નાસો ॥૧૭॥

છાં છુત્તે પ્રસત્તસ્ય ધનસ્ય નાશો,

માસ પ્રસત્તસ્ય દયાયા નાશ ।

મથ પ્રસત્તસ્ય વદાસો નાશો

વેદયા પ્રસત્તસ્ય કુલસ્ય નાશ ॥૧૭॥

અર્થ—જુઝાર રમવામાં આસક્ત એવા પુરુષોના ધનને
(પાડવો તમા નળરાજાના રાંધનો જેમ નાશ થયો તેમ)
નાશ થાય માસ ખાવામાં લુબ્ધ એવા માધુસોના લુબ્ધમાર્થ
ક્રમા ઉઠી જાય છે દારૂ-મદિરા પીવામાં રસિયા લોકોના
મથ -- નીર્તિનો નાશ (અપકીર્તિ) થાય છે અને વેશ્યાને વિશે
આસક્ત (તેમજ પગ્ગીઝમન કરનાર) એવા મનુષ્યોના કુળને
(કુટુંબ પરિવાર વિગેરેનો) નાશ થાય છે ૧૭

મૂં xહિસા-પસતસ્સ સુધમ્મનાસો,

ચોરી-પસતસ્સ સરીનાસો ।

તદા પરત્યોષુ પ્રસત્તયસ્ત,
સત્ત્વસ્ત નાસો અદમા ગઈ ય ॥૧૮॥

છા૦ હિંસા પ્રસત્તસ્ય સુધર્મનાથ,
ધૌર્યપ્રસત્તસ્ય શરીરનાથ ।
તથા પરત્વીષુ પ્રસત્તસ્ય,
સર્વસ્ય નાશોઽધમા ગતિશ્ચ ॥૧૮॥

અર્થ—હિંસા કરવામાં ને મનુષ્યે રહેતા હોય તેમને
શાયે ધર્મ નાશ પામે એવી કરવામાં ને માણસ આસક્ત
હોય તેના શરીરને (તાબડ તર્લન થયે, કાંસી વિગેરે શિક્ષા
દારા) નાશ થાય અને પરત્વીમાં આસક્ત થનાર પુરુષના સર્વ
કર્મને અર્થ સવ શુભોને નાશ થાય તથા વિરોધમાં તે અધમ
ગતિ (નરક ગતિ) પામે ૧૮

મૂ૦ 'દાણ દરિદ્રસ્ત પદુસ્ત સ્વતી,
ઇચ્છાનિરોદ્ધો ય સુદોદયસ્ત ।
તાદનૅપ્દિદ્યનિમ્ગદ્ધો ય,
ચત્તારિ ણ્યાણિ મુદુક્કરાણિ ॥૧૯॥

છા૦ દાન દરિદ્રસ્ય પ્રમો ક્ષાન્તિ-
રિષ્ઠાનિરોધશ્ચ સુખોચિત્તસ્વ ।
નારણ્ય રિદ્રિય નિમ્ગદ્ધ,
ચત્વાર્યેતાનિ મુદુક્કરાણિ ॥૧૯॥

અર્થ—(જેની પાસે લેશમાત્ર પણ દ્રવ્ય-ધન ન હોય તેને દરિદ્રી માણસે યાચને દાન આપવું એ કુબ્ધર-અશભ્ય છે છતાં પણ ઉત્તર લાવે યોગ્ય પણ સુધારને દાન આપે છે તે માણસ અમરસેન વીરસેનની જેમ મહાન સુખદાયક છે પામે સક્તિ-સામર્થ્ય-પરાક્રમ-બળ હોવા છતાં જે સમા-સદ્ગત શીલતા રાખવી તે કુબ્ધર છે સુખના સર્વ સાધનો જેની પાસે હોય તેવા માણસને ઇચ્છિત-મનઃમતી વસ્તુનો ત્યાગ કરવો (ઇચ્છાઓને રોકવી) એ કુબ્ધર છે અને તરૂં અવરણ્ય ભગ્યોવનમાં ઇન્દ્રિયો (અને મન) વશ કરવા-એ પણ કુબ્ધર છે આરે ભાગ્યતમા અસંકલ્પતા હોવા છતાં જે પુરુષ તે તે માં કરે ■ અર્થાત્-દરિદ્રી છતાં દાન આપે પરાક્રમ છતાં સહ-શીલતા રાખે સુખી છતાં ઇચ્છાઓને રોકે અને જીતી જીવે નીમાં મન વશ રાખે તે પુરુષ યોગ્ય કાળમાં મોક્ષના સંપ્રાપ્ત કરી શકે છે યશ-કીર્તિ મેળવે છે અને આ બધું તથા પરબધ સુધારે છે ૧૯

ઉપગતિ

મૃં અસાસય જીવિયમાહુ સ્વેદ,

ધમ્મ વરે સોહુ જિણોવદ્ધ ।

ધમ્મો ય તાણ સરણ મહ્ય,

ધમ્મ નિસેવિત્તુ સુદ છદ્ધતિ ॥૨૦॥

૧ સાધુજનોવદ્ધ = સાધુજનોપદિષ્ટમ્-સાધુપુરુષોએ ઉપદેશો (જતાવેલ) એવો પણ થાક દેખાય છે

‘હાઃ અગામ્યત જીવિતમાહુ લોકે,
 ધર્મે ચરેત્સાધુ ઝિનોપદિષ્ટમ્ ।
 ધર્મેષ્ઠ ગ્રાણે શરણ ગતિશ્ચ,
 ધર્મે નિસેવ્ય સુખ લમન્તે ॥૨૦॥

અર્થ—આ લોકને વિશે યાની પુરોએ જીવિત-જીવન
 અધ્યાયનું (દુઃ સ્થિતિવાળું) બતાવ્યું-કહ્યું છે મારે તીર્થંકરોએ
 સારી રીતે-વિવિધપ્રકારે વિવેચન કરીને ઉપદેશોદ્યા-બતાવેલા
 એવા ધર્મનું આચરણ મુખ્ય-મોક્ષસુખના ધ્વજક જનોએ કરવું
 જોઈએ કારણ કે ધર્મે જોઈ દુર્મનિરૂપ અન્ય ધર્મી પ્રાણી એટલે
 રક્ષણ કરનાર છે, ધર્મે જોઈ કર્મરૂપ ઉપદ્રવથી બચીત થયેલા
 જીવોને શમણ-આચરો આપનાર છે અને દુઃખી પ્રાણીઓને
 સુખ આપવા મારે ઉત્તમ મતિનો આપનાર પણ તેજ ધર્મ
 છે અર્થાત્ એ ધર્મને સેવીને-આચરીને જીવાત્માઓ ઈચ્છિત
 (અથવા મોક્ષના) સુખ મેળવે છે ૨૦



॥ दग्धे त्रिमयम् ॥

॥ मायना कुलम् ॥

મૂ० • નિસાવિરામે પરિમાયયામિ,

ગિદે મલ્લિષે ચિદ્દ મુપામિ ।

દન્નત મપ્પાગ સુવિચારયામિ,

જ યમ્મરદિઓ દિરસે ગયામિ ॥૧॥

છા૦ નિષાવિરામે પરિમાયયામિ,

મૃદેષ્ણીને ચિદ્દ સ્વપિમિ ।

દશમાતમાતમાત સુપીણે (શુદ્ધે)

યમ્મરદિતો વિપક્ષાન્ મમયામિ ॥૨॥

અર્થ—અમુ પરમાત્માને પોતાની સમગ્ર રાખીને પાપ
બીડ અને બદ્ધ પાંજાથી એવો કોઈક બન્ધાત્મા (જેનું નામ
અપ્રકટ ॥ તે) પોતાના આત્માને પાપરૂપ કીચ્છ થકી નિર્લેપ
નિમગ્ન બનાવવા માટે વિશુદ્ધ બાવના આવે છે જેમકે -
રાત્રિના પાખલા બાગે નચત થઈને હું આત્મચિંતન (ધ્યાન)
નગરિકા કરૂં છું તો અને નચવામાં આવે છે અને એ થ
છે ૧ —આ દેહરૂપી ધર તે કોષાકિક કાલો ૩૫૦ અગ્નિ
સગળી રહેતો ॥ તેમાં મદારા આત્માને સગમનો જોઈ રહ

• આ કુલકમા કર્તાએ પિતૃના નિમિત્ત તરફ લક્ષ્ય
રાખતાં દરેક પક્ષના ગ્રાસ મેળવી માત્ર પોતાના હૃદયના ઉ
ગારો કરાવે છે આ ગ્રાસીએ ઉપમતિવૃત્તમાં ગયા
આમાં આવ્યા વૃત્તો 'કાન્ય' તરીકે ગણાય ॥

હુ (અગર તેમાં સજવના મ્હારા આત્માની હું ઉમેશા-એલ
કારી કરી રહો છું) જે કાચુથી મને જાણે છે કે-મ્મ-
અનુભવ વગરનો હું ફોગા વિષેના મુમાવી રહો છું જ્યાં હું
મે ૬૩૫ નિદામાં કેમ પડ્યો છું ? અર્થાત્ હવે સજવના ધરને
'પ્રત્યક્ષ' નેવા પડી પ્રમાણમાં પડ્યા સ્ત્રી ક્ષણ મુમાવેલા એ
મને હચિત નથી ૧

મૂં રમસ દેહસ દુરાકપસ,
કિર જીવ ! હુદો ઠાપસ કસ્મ ? !
અત્ત સર કિપિ અપિન્ડરસ,
જાયા વિડે કૃતિયદદુરસ ॥૨॥

છાં પત્તસ્મિન્ દેહે હુ જાલયે,
કિઠજીવ ! હુપ સ્થાનસ્ય કસ્ય [અર્થત્] ? !
અ-પરસત્ કિમચ્યપદયતો,
જાતા વૃત્તિ કોપિકન્દુરસ્ય ॥૨૩॥

અર્થ—હે આત્માનર ! કુખના ધરત્ત એવા આ દેહે
નિમે મ્મા સ્થાન માટે (મ્મા સુખ માટે) તું લોભાધ રહો છે ?
તે સમજાતું નથી અરેખર તગાવ, કે સમુદ્ર સરખાં બીજાં
; પાણીના સ્થાનને ન જોનાર અને માત્ર કુવાનેજ સર એક
મ્થાન માનનાર એવા કુવાના દોષ સજ્જી મ્હારી શક્તિ
યથેવ છે ૨

મૂં યાણુસસમ્મ તન્નદ્દણ,
નિર્ગિદધમ્મો ન કચ્ચો મ્મ તેજ્જ ૥

તુદ્ધે ગુણે જહ યાજ્ઞસ્ત્રવણ,
 હદ્ ગય મજ્ઞ અવસ્સતેણ ॥૩॥

છા० માનુષ્યજન્મ-તટસ્થેન,
 જિનેન્દ્રધર્મો ન વૃત્તસ્ય યેન ।

શ્રુતિતે ગુણે યથા યાજ્ઞસ્ત્રવણ,
 હદ્ ગય મમાઽવદ્યત્યેન ॥૩॥

અર્થ—(સમુદ્રમાં પડેલો માણસ જેમ પવનથી ધ્રેણાય ન જોઈતો અથડાતો કિનારે આવે તેમ મસાર ૩૫ સમુદ્રમાં પડેલો અને કમળા યોગે ઔકન્દ્રિયાઈ ભવેલા અનેક દુષ્ટોય સામગ્રીતો એવો જે હું તે કઈક પુણ્યના યોગે) મનુષ્ય ભવ ૩૫ કિનારો પામ્યો છતાં મેં જિનેન્દ્રધર્મને ધર્મ કયો નહિ માટે જેમ મનુષ્યની દોરી તુટતા હાથમાંથી બાણ ત્યાજ પડી જાય પરંતુ આગળ-ધારેલા નિશાને જઈ શકે નહિ તેમ ધર્મ ૩૫ દોરી તુટવાથી-ધર્મ ન કરવાથી પ્રાપ્ત થયેલો મહારે અમૂલ્ય મનુષ્ય ભવ મેં ખોઈ નાખ્યો અને (સમુદ્ર કિનારે આવેલો પણ આગળ ન જતા પ્રમાદથી ત્યાજ સૂઈ રહેલો એવો તે માણસ જેમ ભરતી-જ્વાળા આવતા પાડે તથાઈને સમુદ્રમાં જઈ પડે તેમ હું પણ) મરીને પાડો મંસાગ્રે સમુદ્રમાં પડીને ગોચા ખાઈશ ૩

મૂ० દુહિદે વિ લદ્દે માણુસ્સજમ્મે,
 ચિતાપણિતુહ્ણજિણિદ્ધ ઘમ્મે ।

પુન્નિલ્લપ કિંચિદિ દુઃકમ્મે,

સુદાણ ઠાળમ્મિ અગાપત્તે ॥૪૪॥

છાઃ દુર્લભેઽપિ સ્થાપે માનુષ્યદમ્મદિ

ચિ તામખિતુલ્યજિનદ્રઘ્ને ।

પુલ્લિલ્લપે કિંચિદપિ દુઃકમ્મે,

સુદાણા સ્થાપે (સરન) ઝગલમ્મિ ॥૪૪॥

અથ—૫મી પાણી સદ્ધિ, ૧૦ વસ્તુપતિ એ
ઈન્દ્રિય તેઈન્દ્રિય ચરિત્તિય જડે—ઈન્દ્રિય પચેન્દ્રિય
અને સમૂહિત મનુષ્ય વિગેરે સ્ત્રેમ સ્વરૂપ અમુચ્ચાત અને
સંખ્યાત કાળ ગ્રહેવાનું હોવાથી, ૧૦ વસ્તુ મનુષ્યનો
ભવ પ્રાપ્ત થયે અને તેમજ જન્મે ૬૨, ૨૧-પથો પ્રચલિત
હોવાના કારણે દુઃખ એવો કિંદ્ર ની કમતા પણ
અમુચ્ચ અને સદ ઈન્દ્રિય મુલે રૂપે રૂપે રૂપે રૂપે થી
જિનેશ્વર પ્રભુનો ધર્મ (૧૧) ૨૦ થી ૪૫ (નિનકુળમા
જન્મ લેવા છતાં) સત્તામા રૂપે ૩૩ તરિત દુઃખ ભર
એવા કમેતિ નાથ કરવા માટે ૧૦ દુઃખ એ સુ મેળવ્ય
માટે) ૬ કઈપણ આચરણ ૩૩ થી ૬૨ એ સુ મેળવ્ય
એ એટલી વાત છે ૪

મૂં ચરણ ચરેહ જદ ના કલ,

ગિહત્યધમ્મ ન જાતમિ ।

સન્વસ્સ ગમણે અપરિ,

પચ્છા પથ દાનિ ૨૧૫

છા૦ ચરણ ચરિત્વા યદિ નો તરસિ,
 ગૃહસ્થધર્મે ન મમાચરસિ ।
 સર્વસ્વગમનેઽર્થે જ્વલ્યસિ,
 યથાદ્ ઘન જીવ ! વિલપ્સ્યસિ ॥૫॥

અર્થ—હે આત્મનર ! જો તું ગૃહસ્થ ધર્મે (શ્રાવકધર્મે) અગીકાર કરી પાળતો નથી, તેમજ ચારિત્ર મહત્ત્વ કરીને (સપત્નિપ નાવામા બેસીને) સસારરૂપ સમુદ્રને જો તું તરતો નથી તો ધર બાગીને તીર્થે ક્યાં જોતું કામ કરનાર તને પાછું જાતી થશે। પશ્ચાત્તાપ કરવો પડશે ૫

મૂ૦ વિમુદ્ધય દમણનાણસાર,
 ન ધારિય સત્રપસીલ માર ।
 સદ્ગુણ તપિય નામધાર,
 કહ ચ મે હોઈ મવોહપાર ॥૬॥

છા૦ વિમુદ્ધયો દર્શનજ્ઞાનસારો,
 ન ધારિત સયમસીલ માર ।
 ધાદત્થ તદપિ ચ નામધાર,
 કથ ચ મે મયતિ મવોહપાર ? ॥૬॥

અર્થ—(આત્માને કમ મળ રહિત કરનાર એવું) નિમળ જ્ઞાન તથા નિમળ જ્ઞાનપૂર્વક દેશન (શ્રવાદિ નવ તત્ત્વનું સ્વરૂપ બહુ સુવે સુસુદ્ધ અને સુધમ ઉપર અદ્વા રાખવી તે) અને એવા જ્ઞાનદર્શન પૂર્વક જીવન (સ્વસ્ત્રીમા સતોષ અને પરસ્ત્રી-સ્થાગરૂપ દેશ થઈ બહુચર) કે સવચા બહુચર મેં પાળ્યું નહિ.

તેમજ પચ આસવેના ત્યામ રૂપ (સાધુ ધર્મરૂપ) સયમ પશુ
સ્ત્રીધર્મે નહિ અને (આવન્ના કુળમાં જ મ લેવાથી) ને
આવક ગણાયો તે પશુ માત્ર નામધારી થયો અર્થાત્ આવક-
પણાના ગુણો ધામ્નુ કર્યા નહિ તે કારણથી હે મનુ ! હું
સંસાર સમુદ્રનો પાર કેમ પામું ? ૬

મૂં દેવો જિનો સાદુગુરુ પસત્યા,
જીવાઇત્તાઇ નવ પયત્યા ।

મન્નતિ જે કેઇ નરા વયત્યા,

અચ્છતુ તા પચમહઞ્ચયત્યા ॥૭॥

છાં દેવો જિન સાધુ-ગુરુ પ્રશસ્તો,
જીવાદિતત્યાનિ નવ પદાર્થો ।

મન્યન્તે યે કેચિન્નરા કૃતાર્થો-

સ્તિષ્ઠતુ સાવત્પજ્ઞ મહાવતર્યા ॥૮॥

અર્થ—જિન (ગંગ દેવ સહિત) દેવ સાધુ (સ્વપર-હિત-
સાધક) ગુરુ અને જીવાદિ નવ પદાર્થ-તત્ત્વને (અથવા અહિંસા,
સયમ અને તપ રૂપ ધર્મને) ને કોઈ મનુષ્ય માને છે-અર્થે
છે તે પશુ કૃતાચ (મોક્ષ પામવાને યોગ્ય) ગણાય છે, તો
પત્રી ને પચ મહાવતરૂપ સયમ સ્ત્રીધારીને યથાચ પાલન કરે
છે તેનું તો કહેવું જ શુ ? અર્થાત્ તેવા સાધુ પુરૂષો તો
કૃતકૃત્ય થયા ગણાય જ છે

મૂં ધન્ના મુળી જે ચદઞ્જ મેહ,
સવેળ હમ્મેળ દમતિ દેહ ।

ન મન્નિય પુત્રવલ્લભનેદ,
 बहुमाणसार षणमामि तेह ॥८॥

છા૦ ધન્યા ! મુનયો જે ત્યક્ત્યા શૂદ્ર,
 तपसोग्रेण क्षमयन्ति देहम् ।
 ન માનિત [યૈ] પુત્રકલત્રસ્નેહો,
 बहुमानसारान् षणमामि तानहम् ॥८॥

અર્થ—ધન્ય છે-કૃતકૃત્ય છે તે મુનિયો ॥ ૩ જેમણે પતિ
 છોડ્યું જે સ્ત્રી પુત્રાદિના સ્નેહને વશ ન થયા અને છોડ્યું
 તપ વડે પોતાની કાયાને દમે છે તે માટે બહુમાન આપવો
 સાચક એવા તે મહામુનિયોને હું નમસ્કાર કરું છું ૮

मू० मायापिषाचधवसगणचिंद,
 छद्गुग्निष मेहवाचारदद ।
 उम्भूलिष मोहनवल्लिकद,
 षणमामि तेसिं चरणारचिंद ॥९॥

છા૦ માતાપિતાશાઘવસ્યજનશૂન્દ્ર,
 लघूजित [त्यक्त] शूद्रव्यापार ह-हम् ।
 ઉમ્ભૂલિત મોહનવલ્લિકદ [યૈ]
 षणमामि तेषा चरणारचिन्दम् ॥९॥

અર્થ—જેમણે માતા પિતા બાધવ (બાઈયો) કે મિત્રો
 અને સ્વજનાદિ વર્ગને એકદમ છોડ્યો પર સમધી દે
 ઉપાધિઓને નિલાજિ આપી અને મોહનવલ્લીના ઠઈ સર

મોહને જેમણે જડમૂળથી ઉખેળી નાખેલ છે એવા મહાપુરુષોના
ચરણમળને હું પ્રણામ કરું છું ૯

મૂં પુન્નિ પિ જે જો ગિહગુત્તિલીના,

વિષ્ણુ વય ગુરુકુલવાસનીના ।

અમૂચ્છિયાઽગિદ્ધ અદીળવયના,

કાલોચિયા જે પાલવિ જવના ॥૧૦॥

છાં પૂર્વમપિ યે જો ગુરુગુત્તિલીના,

ગૃહીત્વા ઇત ગુરુકુલવાસનીના ।

અમૂચ્છિતા અગૃહ્ણા અદીનવદના [ધચના]

કાલોચિતા યે પાલવતિ યત્ના ॥૧૦॥

અર્થ—જેઓ પૂર્વે (દીક્ષા પહેલા) ગૃહસ્થાશ્રમમાં રાખ્યા
નહિ (વિષયામાં લુબ્ધ બન્યા નહિ) અને દીક્ષા લીધા પછી
જેઓ ગુરુકુળવાસમાં (ગુરુ અને વડિત ગુરુપ્રધુઓ સાથે ગૃહી-
રિનય વૈવાવચ્ચ પૂર્વ તેમની આજ્ઞા પાળવામાં) લીન થયા
તેમજ જેઓ મૂર્છા રહિત (આત્માથી વિભાજિત એવા બાહ્ય પદાર્થો
પરના મોહરહિત) રસગૃહીપણા રહિત અને દીનના (મુખના
કે વચનના દીનપણા) રહિત થયા થકા જેઓ કાચેચિત યત્ના
(જે કાંતે જે ક્રિયા-સ્વાધ્યાય ખ્યાનાઈ કરવાની હોય તે કાંતે
તેજ ક્રિયા કરવારૂપ કર્તવ્ય) પાળે છે-બચાવે છે તેમને મહારા
નમસ્કાર થાઓ ૧૧૧ (૧૪ મી ગાથા સાથે સંબંધ છે) ૧૦

મૂં સમિદસમિયા નિગુત્તિગુતા,

સગ્ધાયદ્રાણેસુ સયાનુરતા ।

સંવેગચિત્તા ચિત્તયે ચિરતા,
ન મોહપદે મળયં પિ ગુણા ॥૧૧॥

છાન્દો સમિનિસમિતાદિગુણિગુણાઃ,
સ્વરૂપાચર્યાનેષુ સદાપુરતા ।

સંવેગચિત્તા ચિત્તયે ચિરતા,
ન મોહપદે મતાગપિ નિમજ્જા ॥૧૧॥

અર્થ—જેઓ (જોઈ પેછ આમનુ વચનનો સંકુલેવ કરે) નિરોધ આધારાદિક વસ્તુની મોધ કરી વચ્ચે પાવતિ વસ્તુ ધનાથી લેતી મૂકી અને મગમૂલાદિક નિહંત નામને પગવવા ૧૫) પાચ સમિનિઓથી યુગ્મ છે મળ (મન વચ્ચે ને કાપાને યોગવવા ૧૫) મુખિઓથી મુખ-અવગા ગદિત છે (વાચનુ પૂછનુ, શીખેનુ સ્મરતી વનુ ધમકમા કરવી અને કાઓના અધેનિા નિહંત વિનાર કરે) તે ૧૫) સ્વરૂપા અને (આત્મચિત્તન૧૫) ખાનમા સદા મમ રહે છે વૈરાગ વાસિત જેઓનું ચિત્ત છે સમ્પાદિ પચવિરમે મહી જેઓ વિરક્ત છે અને જેઓ મોહ૧૫ કીચકમાં જરાપણ ખૂનેકા નથી એવા મહામુનિવરોને આરો નમસ્કાર થાઓ ૧૧ ૧૧

મૂં ન મૂસિયા રૂદિયતારેદિ,
ચિદ્દા ન જે મફરજ્ઞયસરેદિ ।
ન રુઝ્મિયા દુષ્ટપરિસરેદિ,
ત મજિયા વોદપાદ્મપદેદિ ॥૧૨॥

છાં ન મૂયિતા શ્ચિદ્રિયતસ્કરૈ-

વિદ્ધા ન ચે મકરધ્વજશરૈ ।

ન દુષ્પિતા દુષ્ટપરિપદૈ-

ન ગજિતા ક્રોધાદિમટૈ ॥૧૨॥

અર્થ--કદ્રિયોરૂપ ચોરોથી જેઓ લૂટાયા નથી કામ
પાણોથી જેઓ વિધાયા નથી કુખરૂપ કુષ્ટ પરિપદો આઓ
જોને જેઓ ક્રોધ પામતા નથી અને ક્રોધાદિ કષાયો રૂપ
સુખો જેમને ગજ-હરાવી સમ્યા નથી એવા મહાત્માઓને
ભારો નમરૂપ થાઓ ॥ ૧૨

મૂં અટ્ટાઈ રદાઈ પરિણયતિ,

ધમ્માઈ સુકાઈ સમાયરતિ ।

નવાઈ પાવાઈ ન વધયતિ,

પુન્નિહુયાઈ નિવિસોજ્જયતિ ॥૧૩॥

છાં આર્ષાણિ શૌદ્રાણિ પરિત્યજતિ,

ધર્માણિ દ્રુવગ્નિ સમાચરતિ ।

નષાણિ વાપાણિ ન વર્ધતિ,

પૂર્વાયાણિ નિવિશોઘયન્તિ ॥૧૪॥

અર્થ--જેઓ (કુદુબ ધન અને સરીર પ્રમુખને લક્ષણો
ચિતા રૂપ) આત્મધ્યાન અને (નિવૃત્તાથી દિશ્વાદિ દૂર કાર્યોની
વિચારણા રૂપ) શૌદ્રધ્યાન ધરતા નથી પરન્તુ (અદિસા,
સયમ અને તપના ચિતનરૂપ) ધર્મ ધ્યાન તથા (આત્મ-
પરમાત્મના વિચાર રૂપ) શુદ્ધધ્યાન મારે છે જેઓ

પાપ કર્મો કરતા-પ્રાપ્તતા નથી, પરંતુ પૂર્વ જન્મોમાં સચેલા-
સત્તામાં રહેલા કર્મોનું શોધન કરે છે (તપાદિક અનુક્રમ
વડે નાશ કરે છે) એવા જ્ઞાની પુરુષોને મ્હારો નમસ્કાર
થાઓ ॥ ૧૩

મૂં તેસિં નમો દુક્કરકારયાણ,
મહાન્વણ દુષ્કર ધારયાણ ।
જિનાગમે સુદ્ધપરુવગાણ,
વિસુદ્ધકરણે ચરણે રયાણ ॥૧૪॥

છાં તેમ્મો નમો દુક્કરકારકેમ્મો,
મહામતાનિ દુક્કર ધારકેમ્મ ।
જિનાગમાના સુદ્ધમરુપકેમ્મો,
વિસુદ્ધકરણે ચરણે રસેમ્મયઃ ॥૧૪॥

અર્થ—દુન્ને પાળી યજ્ઞ એવા પચ મહાવતોના ધારક
કરનારા જિનાગમેને અનુસરી શુદ્ધ ઉપદેશ આપનારા અં
નેમ્મો વિશુદ્ધ ચરણ સિંતેરી તથા કરણ-સિતેરીન
કરનારા એવા તે દુક્કર કામ ૧૨ સાધુ-
નમસ્કાર થાઓ ॥ ૧૪

મૂં અહ તુ પુન્નિ ^
સુસાદુધમ્મે
ઈદિ પુણો હ
ચિદ્ધ જહા

૧૧

૧૨

છાં યદ્ વતુ પૂર્વ શુદ્ધવાસલીન ;

સુસાધુપમે વિમલે ન લીન ।

શ્વાનો પુનરદ્ધ યત્કાચિદ્દીન-

સ્તિષ્ઠામિ[સ્તિષ્ઠન્] યયા જલવિરહે મીન ॥૧૫॥

અર્થ—હું તો પૂર્વ અવસ્થામાં (શુદ્ધસ્થાત્રમમાં) બી-પુત્ર તથા વિવશ સુખોમાં લીન થયો. પરંતુ નિર્દોષ એવા સાધુ ધર્મમાં (સાધુપણું સ્વીકારવામાં) લીન ન થયો. હવે તો (રાગા ક્રોધ કે વૃદ્ધાવસ્થાના કારણે) હું ચક્રિનલીન થઈ ગયો છું પાશ્વી સુમર્ષ જતાં જેમ માણસ ગતિ વગરનું મર્ષણ (ક્રિયા) કરી ન શકે તેમ હું પણ હવે ચક્રિન વગરનો છું કરી છું ૧૫

મૂં જાણતઓ મોગમુદ્ધ અણિચ,

ઘોરે ભવે દુઃસ્વપ્ને નિષિચ્છે ।

ન છગગઓ દુવિદ્ધે ધમ્મકિચ્છે,

ઠિઓ અદ્ધ કુદ્ધકવાદમિચ્છે ॥૧૬॥

છાં જાનન્ મોગસુખમનિત્ય,

ઘોરે મત્તે દુઃસ્વપ્ને નિર્મલસ્યે ।

ન છમ્મો દિવિચ્છે ધમ્મકૃત્યે,

સ્થિતોઽદ્ધ કુટકપાટ કૃત્યે ॥૧૬॥

અર્થ—હું-જાણી ભરેલ માટે તિરસ્કાર કરવા લાયક એવા આ ભયકર સંસારને વિશે કામબોગના સુખોને અનિત્ય જાણુવા છતાં તેનો ત્યાગ કરીને જે પ્રકારની (સાધુ કે શ્રાવણી) ધર્મકરણીમાં હું જોડાયો નહિ જેથી વિવશસુખોમાં રાગેલો હું કુટકપટ કરવારૂપ કુટકપાટ કૃત્યમાં કસાઈ મયો ૧૬

મૂં આસાપિસાણ પમ્મે વિમુદ્ધો,
 મનોરહે સન્નમનો-વિપક્ષો !
 કબોવરોહોન્વ ગિદે નિટ્તો,
 ચિદ્દ જહા ચાનરો ઢાચુકો ॥૧૭॥

છાં આસાપિસાણેન ધર્માદ્વિમુક્તો,
 મનોરથે સર્વમનો-વિધાન્ત ।
 કૃતોપરોધ ઇવ શૂદ્ધે ત્રિગીન-
 સ્તિષ્ઠામિ [સ્તિષ્ઠન્] યથા ધાનર ઢાચામદ્ ॥૧૭॥

અર્થ—(આદ્ય મધ્ય ૬૭ આદ્ય મથ એવે ધર્મ
 કૃત ધર્માદિ) અનેક આસાઓ ૩૫ પિસાનીઓથી ૫૨૫૪
 મધ્ય આવા મનના સર્વ મનોઘો (મન૩૫ રથો)—વિચારના
 મથાન મથાથી જાણે આમલ કરી શકતો હોય । તેમ
 શૂદ્ધસ્થાવ્રમથા (સ્ત્રી પ્રજાના સુખમ) નું ત્રિગીન થયેા મથો
 ઢાણ મથી પડી ગયેલા વાદરાની પેઠે મથથી વચિત રહો ૧૭

મૂં અસનિલિદ્ધા વિસયા અણિદ્ધા,

પરદણ છુદ્ધમુચગપુદ્ધા ।
 મોદધગારે વિ શઙ્કિતિ દદ્ધા,
 અમ્હારિસા નેવ જગ્ગતિ મૂદા ॥૧૮॥

છાં અતિસંહિષ્ઠા વિવયા અનિષ્ઠા,
 પરણ્ણવે સિમ્મમુજજ્જસૂણ ।
 મોદ્ધાગ્ધકારેડપિ છટ્ઠિતિ દદ્ધા,
 અમ્હમાદ્ધયા નેવ જાગ્ગતિ મૂદા ॥૧૮॥

અર્થ—અત્યંત પીડા ઉત્પન્ન કરનારા અને દોડા ન મને તેવા કરડીયામાં નખાવતા એવા પશુ સર્પો અંધારામાં તેમનો દર્પદ કરવામાં આવે તો જેમ તરત ડબે છે અને તેનું ઝેર ધરા માણુસ ભેજાન બની જાય છે તેમ ન ઇચ્છવા યોગ્ય એવા વિષયમુખે અધ્યાનપણે સેવા થકા પરિણામે આ ભવમાં રોગાકિ મહાન કષ્ટા ઉત્પન્ન કરે છે અને પાપભવમાં નરકા કે દુર્ગતિના દુખો પ્રાપ્ત કરાવે ॥ એવું જાણવા જના મમાગ જેવા મૂઠ-મૂખ જનો મોહનિદ્રામાં પડ્યા હોવાથી જાણતા નથી ૧૮

૫૦ ર્ષો સુ મનિજ્ઞ અદ કયત્યો,
જ પાપિઓ સિવપુરગમણસત્યો ।
ત્રિગિંદ્રમણિઓ ધમ્મો વસત્યો,
સસારજલદિ તરણે સમત્યો ॥૧૯॥

છાં ર્ષ સત્તુ મમ્યેદ્દ કૃતાર્થો
યત્પ્રાપ્ત શિવપુરગમનસાર્થ ।
ત્રિનેદ્રમણિઓ ધર્મે પ્રશસ્ત,
સસારજલધિ તરણે સમર્થ ॥૧૯॥

અર્થ—ખરેખર હવે હું મ્હારા આત્માને કૃતાર્થ થયો માનું છું કારણ કે -મોક્ષ નગરે જતા સાથ (સહાયરૂપ) અને સસારરૂપ સમુદ્ધને તરવા (તારવા)માં સમર્થ એવો ત્રિનેદ્રપ્રભુએ ભાષિનો બનો ધર્મ મને પ્રાપ્ત થયો ૧૯

મૂં મત્તિપરો નામ સિળો અળાહ,
વિળ્લત્તીય પરમદ્વાળ કાહ ।

પત્યેમિ વત્થુ અહ ક્કિપિ નાહં,
મવે મવે દિત્તુ સુવોહિલાહ ॥૨૦॥

છાં મત્તિપરો નામાઽસ્મિ નોઽનાયો,
વિશત્તિરિમા પરમાર્થેભ્ય કરિષ્યામિ ।
પ્રાર્થયામિ યસ્ત્યદ્દ કિમપિ નાય ।,
મવે મવે દદત્તુ સુવોધિલામમ્ ॥૨૦॥

અર્થ—હે પ્રભુ ! આપ મ્હારા નાય છતે હું અનાય નર્થ
કમ્મિભરેલ હૃદયથી આપને હું આ (નીચે પ્રમાણે) પરમ-
અથ માટે (આત્મકલ્યાણ માટે) વિનનિ કરીશ તે સ્વીકારતો
હું બીજી કોઈ (બાકી) વસ્તુની આપની પાસે પ્રાર્થના કરતો
નથી જે કઈ માગણી છે તે એજ છે કે -હે પ્રભુ ! મં
બોધિતાબ આપો (અર્થાત્ બલોબલમા મને સમક્ષિતપૂર્વ
આપના વચન શ્રવણનો લાભ આપના ધર્મનો બોધ કે આપના
સેવા મળે) । । ૨૦

મૂં સ્વમાયળા સન્નજિયા સ્વમાળ,
આલોચણાં ચત્તસરણગમણ ।

અણસળ પચ્ચક્કલાળ ચ કરણ,
અતમિ મે હુક્ક સમાહિમરણ ॥૨૧॥

છાં ક્ષમયામિ સવજીયાન્ ક્ષમધ્વ,
આલોચનયા ચત્તુ શરણગમનમ્ ।

અનન્ય પ્રત્યાસ્યાન ધ કરણ,

અતે મમાઽસ્તુ સમાધિમરણમ્ ॥૨૧॥

અર્થ—અતે (મરણ સમયે) હું સર્વ જીવોને ખમાવું,
 | જીવો મને સમા-ભાષી આપે આલોચના (પાપના પ્રાપ-
 ત) પૂર્વ ચાર (અસ્થિત, સિદ્ધ સાધુ અને કેવળાએ ભાષેલા
 નું) શરણ અભીકાર કરે સર્વ પાપ-સ્થાનકોના પરમહંમણ
 પામે પૂર્વ અણુસણ (અત, પાણી, સુખડી અને મુખવાસ
 ચારે આહારનો જીવજીવ સુધી ત્યાગ કરવારૂપ સચારો)
 | અને જેવડ સમાધિ ભાવે મહાઈ મરણ થાય હે પ્રભુ !
 કરી આપ પ્રત્યે એજ પ્રાર્થના છે ॥ ૨૧

૬૦ જે ભાવનાય કુલક પઠતિ,

एवस्म चित्ते परिभावयति ।

આણ જિનેદ્રાણ સયા કુળતિ,

ते ह्यस्ति निष्वाणमुह लहति ॥૨૨॥

જાગે માવનાયા કુલક પઠતિ,

एतत्स्वचित्ते परिभावयति ।

આણ જિનેદ્રાણા સદા કુળતિ,

ते ह्यस्ति निर्वाणमुख लभते ॥૨૨॥

અર્થ—આ બધા કુલકને જે બન્યા માઓ ભણે
 (મુખપાઠ કરે છે કે કરશે) પોતાના હૃદયમાં એનું (ભાવના
 કુલકનું) ને ચિત્તન કરે છે (કે કરશે) અને જિનેન્દ્રપ્રભુની આજ્ઞા
 નેઓ દર્શનાં પામે છે (કે પામશે) તે જીવાત્માઓ શીઘ્ર
 તરત મોક્ષનાં સુખ પામે છે (કે પામશે) ૨૨

॥ यदे प्रयचनम् ॥

॥ श्री गुणानुरागकुलकम् ॥

मू० *सयलज्ज्वाण निग्रय,
नमिऊण तित्यनाहपयकमल ।
परगुणगहण सख्व,
मणामि सोहग्गसिरिजणय ॥१॥

छा० सकलकल्याण निलय,
जत्वा तीर्थनाथपदकमलम् ।
परगुणप्रदण स्वरूप,
मणामि सौभाग्य थीजनपम् ॥१॥

अर्थ—सभ्ज ह वायुना निवासस्थान जेवा श्री तीर्थ
नाथ (शासनना नायक श्री भद्रापीर) जमवानना अरधुकभणने
नभीने सौभाग्य (छिछित वस्तुनी निम्तर देयाती अजर
वियोग रोग शोक कपेस-कमल विजेरेतो अभाव) अने
शोभा (सोडभा पोताना सरगुलनी यती प्रससा)ने उत्पल
करनार पारभा गुणेने अहय्य करवानुं स्वरूप ह (जिनहर्ष
अशी-आचार्य) कहुं छु १

मू० उत्तमगुणाशुराजो,
निवसइ दिपयमि जस्स पुरिसस्स ।

• आर्यावृत्तम्

આતિથ્યયરપયાઓ,

ન દુહસા તસ્મૈ રિદિઆ ॥૨૧॥

છા૦ ઉત્તમગુણાનુરાગો,

નિવસતિ હૃદયે યસ્ય પુરુષસ્ય ।

આતીર્થયરપદ,

ન દુર્નિમાન્નસ્ય (ક્ર) રિદિય ॥૨૧॥

અર્થ—જો પુરુષના હૃદયમાં ઉત્તમ ગુણુવાનુ જાનો તરફ
અનુરાગ (રેમ) વસતો હોય તે પુરુષને તીર્થકર પદ સુધીની
રહે રિદિએા મળતી દુલભ નથી ર

મૂ૦ તે ધન્ના તે પુન્ના,

તેષુ પન્નામો હવિઙ્ગ મદ નિચ ।

જેસિ ગુણાનુરાઓ,

અકિત્તિમો હોદ અણવરય ॥૨૨॥

છા૦ તે ધન્વાસ્તે પુન્વા-

સ્તેષુ પન્નામો મયતુ મમ નિત્યમ્ ।

યેવા ગુણાનુરાગોઃ-

કાર્ત્તનીયો મવત્યનવરતમ્ ॥૨૨॥

અર્થ—તેઓ વખાણુવા લાયક છે, તેઓ પુરુષશાળી છે
અને તેઓના પ્રત્યે અદરો હમેશ નમસ્કાર હો ! જે જોમને
નિગતર ખરેખરો અધામ ગુણાનુગમ (ગુણુઆદીપણુ) રહે છે ૩

મૂ૦ ફિં ઘઠુણા મણિણ,

ફિંસા તરિણ ફિંર દાણેણ ।

इक गुणाणुराय,

सिखद सुखाण कुल मवण ॥४॥

છા૦ કિં યદુના પઢિતેન,

કિંવા તપ્તેન કિંવા દાનેન ।

एक गुणानुराग,

चिक्षनु सुखाना कुलमवनम् ॥४॥

અર્થ—બહુ બહુવાથી શુ ? અથવા બહુ તપ કરવાથી શુ ? અથવા બહુ દાન દેવાથી (પણ) શુ થતાર છે ? (નોંધ) શુશ્રુઆદીપણ ન હોય તો) (મઠે) ફક્ત એક શુશ્રુઆનુગમને શીખો કે ને (શુશ્રુઆનુરાગ) સુખોત્ત (ખાસ) ઉત્પત્તિસ્થાન છે ૫

मू० जइ वि घरसि तर-विडल,

पदसि छय करिसि विविदरुडाइ ।

न घरसि गुणाणुराय,

परेषु ता निफल सयल ॥५॥

છા૦ યદપિ ધરસિ તવો વિપુલ,

પઠતિ શ્રુત કરોપિ ચિત્રિધવણાનિ ।

न घरसि गुणानुराग,

परेषु तदि निफल सकलम् ॥५॥

અર્થ—નો કે તું જારે તપ કરે છે શાસ્ત્ર બધું છે અને (સુખ મેળવવા માટે) અનેક પ્રકારના કષ્ટ કરે છે પરંતુ બીજાના શુભો તરફ અનુરાગ (પ્રેમ) નથી ધરતો તો એ બાંધ નિષ્ફળ છે ૫

મૂ૦ સોઝળ ગુણુકરિસ,
અન્નસ્સ કરેસિ મચ્છર જડ વિ ।

જા નૂળ સસારે,
પરાદવ સહસિ સન્વત્ય ॥૬॥

છા૦ શ્રુત્વા ગુણોત્કર્ષ-
મમ્યસ્ય કરોપિ મત્સર યતપિ ।

તસ્માદ્દૂન સસારે,
પરામય સદિપ્યસે સર્વેષ ॥૬॥

અર્થ—શ્રીગુણ ગુણોની પ્રશંસા સાંભળીને જો તું મત્સર
(ઇર્ષ્યા-અપેખાઈ) કરે છે, તો (તે દારણ્યી) તું નક્કીપણે
આ સસારમાં સ્વર્ગના સ્થળે પરાભવ પામીશ ૬

મૂ૦ ગુણવતાળ નરાળ,
ઈસાભર તિમિરપૂરિઓ ધણસિ ।

જડ કદવિ દોસહેસ,
તા મમસિ ધવે અપારમિ ॥૭॥

છા૦ ગુણવતા નરાણા-
મોર્ખ્યામરતિમિરપૂરિતો વક્ષ્યસે ।

યદિ કથમપિ દોષલેષ,
તદ્દિ મમિપ્યસિ મવેડપારે ॥૭॥

અર્થ—ગુણવંત ગુણોની ઇર્ષ્યાના જોરથી અંધ

આધ્યા બનીને જો તું કાઈપણ રીતે લેશમાત્ર તેમના દોષ
કદાચીય તે પણ અપાર સત્કારમા બનીશ ૭

મૂં જ અભ્યાસેઈ જીવો,

ગુણ ચ દોષ ચ इत्य જન્મમિ ।

ત પરલોણ પાવદ,

અભ્યાસેણ પુણો તેણ ॥૮॥

છાં યદ્વ્યસ્થિતિ જીવો,

ગુણ ચ દોષ ચાથ જન્મન્તિ ।

તત્પરલાને પ્રાપ્નોતિ,

અભ્યાસેન પુનસ્તેન ॥૮॥

અર્થ—જો આ જન્મમા સુધુ કે દોષમાથી જોને
અભ્યાસ પાડે તે અભ્યાસે કરીને ફરી પરલોકમા પણ તેજ
(સુધુ કે દોષને) પામે છે ૮

મૂં જો જપદ પરદોસે,

ગુણસયમરિઓ વિ મચ્છમૂઢે

સો વિડસાણ મસારો,

પલ્લાલપુજન્વ પડિમાઈ ॥૯॥

છાં યો જલ્પતિ પરદોષાન્,

ગુણશતશ્રુતાપિ મત્સરમરેણ ।

સ વિદુષામસાર,

પલ્લાલપુષ્પ इव પ્રતિમાતિ ॥૯॥

અર્થ—કોઈ પુરુષ પોતે સેન્ડે મુણોથી બરેલો છતાં
પણ મત્સરના (રવના) આવેલથી પરમા દેવ બોલે તો તે
વિદ્વાન જનોમાં પરાજના પુણ સરખો દમ વગરનો (સુચ)
જણાય છે ૬

મૂં જો પરદોસે ગિણ્દડ,
સવાસતે વિ હટુમાવેળં ।
સો અપ્પાણ વરદ,
પાવેળ નિરત્યણા વિ ॥૧૦॥

છાં ય પરદોષાન્ વૃક્ષાતિ,
સદમતોપિ હુટમાવેન ।
સ આમાન ઘખ્નાતિ,
પાપેન નિરર્થકેનાપિ ॥૧૦॥

અર્થ—જે પુરુષ હુટ જાવથી છતાં કે અજ્ઞતા પરાયા
દોષ મહત્ત્વ દરે તે પોતાના આત્માને નિર્ગ્ય- પાપથી જોડે
છે ૧૦

મૂં ત નિયમા મુત્તવ,
જતો ઉપ્પજ્જણ વસાયમ્મી ।
ત વત્થુ ધારિજ્જા,
જેણોરસમો વસાયાળ ॥૧૧॥

છાં તપ્તિયમામ્મોકલ્લ,
યત્ત ઉત્પલ્લતે કપાયાન્નિ ।

તદ્વસ્તુ ધારયેદ્,

યેનોપશમ કપાયાણામ્ ॥૧૧॥

અર્થ—જેનાથી કપાચરૂપ અગ્નિ પ્રદીપ્ત થાય તેવા બમ્બે
ચોક્કસપણે ઊઠી રહેવા અને જેનાથી કપાચો યાત થાય
વસ્તુ (કામ કે નિયમ) ધારણ કરવી (સ્વીકારવી) ૧૧

મૂં જઈ રૂઝહ મુરઅત્,

તિદુઅળમજ્જમિ અવ્વળો નિયમા ।

તા સવ્વપયત્તેણ,

પરદોસવિવજ્જણ કુણહ ॥૧૨॥

છા૦ યદોચ્છત્ત ગૌરવ,

ત્રિભુવનમધ્ય આત્મનો નિયમાત્ ।

સદિં સર્વપ્રયત્નેન,

પરદોષધિયર્જન કુરુત્ત ॥૧૨॥

અર્થ—જો તમે ત્રણ જગતની આ ૨ પોતાની મહેતાઈ
મેળવવા અરેખર ક્ષમતા હો તો સર્વ પ્રયત્નથી પરાયા દોષોની
નિંદા કરવાનું પૂરતી રીતે વળત કરો (હોડો) ૧૨

મૂં ઘડઠા પસસણિજ્ઞા,

પુરિસા સવ્વુત્તમુત્તમા છોણ્ ।

ઉત્તમ ઉત્તમ ઉત્તમ—,

મજ્ઞિમભાવા ય સવ્વેસિં ॥૧૩॥

જે અદમ અદમ અદમા,

શુરસ્મા ધર્મવર્જિયા પુરિસા ।

તે વિ ય ૧ નિંદયિજ્ઞા,

કિં તુ દયા તેષુ કાયન્વા ॥૧૪॥ જુમ્મ ।

૧૦ ચતુર્થા પ્રશસનીયા ,

પુરુષા સર્વોત્તમોત્તમા ભોકે ।

ઉત્તમોત્તમા ઉત્તમા,

મધ્યમ માયાધ્ય સર્વેષામ્ ॥૧૩॥

યેઽધમાધમા અધમા,

શુરકર્માણો ધર્મવર્જિતા પુરુષા ।

તેઽપિ ચ ન નિંદનીયા ,

કિંતુ દયા તેષુ કસ્યધા ॥૧૪॥

અર્થ—આ જગતમા આર પ્રભાગના પુરુષ સર્વ કાઈને પ્રશસા કરવા યોગ્ય છે —એક સર્વોત્તમોત્તમ ખીજા ઉત્તમોત્તમ ત્રીજા ઉત્તમ, અને ચોથા મધ્યમ ૧૩ (ઉપરાત) પાંચમા અધમ અને છઠ્ઠા અધમાધમ એ (પાછળના ભે) બારે કર્મી અને ધર્મવર્જિત હોય ૧૪ જા તેઓની (પ્રશસા તે ન કરવી પરંતુ) નિંદા પણ ન કરવી જોઈએ કિંતુ તેઓ ઉપર દયા કરવી જોઈએ ૧૪

મૂં પદ્મગુહ્યમહાજુગ્વળ—

વતીળં સુરહિસારદેહાણ ।

જુવર્દિળ મજ્જગઓ,

સન્નુત્તમરૂપવતીળ ॥૧૫॥

આજમ્ય વખયારી,

મળવયકાણદિ જો ધરદ સીલ ।

સન્નુત્તમોત્તમો પુન,

સો પુરિસો સવ્વનમણિજ્ઞો ॥૧૬॥ જુમ્મે ।

છા૦ પ્રત્યગોદ્રટ યૌવન-

ધતીના સુરમિ સાર દેહાનામ્ ।

યુવતીના મધ્યગત,

સર્વોત્તમરૂપવતીનામ્ ॥૧૫॥

આજમ્ય પ્રહ્લધારી,

મનોવાક્યાય ચેં ધરતિ છીલમ્ ।

સર્વોત્તમોત્તમ પુન,

સ પુરુષ સર્વ નમનોય ॥૧૬॥

અર્થ—અગે અગમા પ્રમ્દી નીકળેલા આક્રમ યૌવનવાળો, સુગમથી બહેકતા ઘરીગ્વાળો અને સવથી ઉત્તમ રૂપવાળો એવી સ્ત્રીઓના વચ્ચે રહીને જે પુરુષ જન્મથી પ્રહ્લધારી રહ્યો થોડો મન વચન અને કાયાથી શિયળધારી રહે તે પુરુષ સર્વોત્તમોત્તમ જાણુવો અને તે સવ કોઈને નમવા સાધક (નેમ નાથ અને જગન્નાથ સહજા) હોય છે ૧૫-૧૬

મૂ૦ એવ વિહજુવદ્ગઓ,

જો રાગી હુજ્જ વહવિ દમસમય ।

વીપસમયમિ નિંદદ,

ત પાવ સવ્વભાવેણ ॥૧૭॥

જન્મમિ તમ્મિ ન પુણો,
દવિલ્લ રાગો મળમિ જસ્સ કયા ।

સો હોડ ઉત્તમુત્તમ-
દવો પુરિસો મહાસચો ॥૧૮॥ જુમ્મ ।

૧૭ પવ વિધયુષતિગતો,
પો રાગો મયેત્કયમપ્યેક સમયપ્ ।

દ્વિતીયસમયે નિન્દતે,
તત્પાવ સયમત્વેન ॥૧૭॥

જન્મનિ તસ્મિન્ન પુન-
મયેદ્રાગો મનસિ વસ્ય કયા ।

સ મવત્યુત્તમોત્તમ-
રુપ પુરુષો મહાસત્ત્વ ॥૧૮॥ જુમ્મ ॥

અર્થ—એવા પ્રકારની (સર્વોત્તમ રૂપવાળી) સ્ત્રીઓની
એ રસો થકો જે પુરૂષ દ્વારા કોઈપણ પ્રકારે માન એક
પણ મનમાં દેનાયમાન થાય પણ અકારમાં નહિ દૂસાતા
રત સાવધાન થઈ બીજી ક્ષણે તે (માનસિક) પાપને પૂર્ણ
સાવધી ને અને ફરીથી તે જન્મમાં ક્યારે પણ તેના
મનમાં તેવો ગગ ઉત્પન્ન ન થાય તે પુરૂષ (રહનેશી સરખો)
ઉત્તમોત્તમ બાણુવો તે પણ મહામળવાનું જ ગણાય છે ૧૭-૧૮

મૂ૦ પિચ્છડ જુવઈસ્વ,
મળસા ચિંતેડ અહવ સ્વળ મેમ ।

જો નાપરદ્ અકજ્ઞ,
પત્તિજ્ઞતો વિ ર્ત્યીર્દિ ॥૧૯॥

સાહુ વા સદ્દો વા,
સદારસતોષ સાયરો હુજ્ઞા ।
સો ઉત્તમો મણુસ્સો,
નાયબ્વો યોવ સસારો ॥૨૦॥ ॥હુમ્મ॥

છા૦ પદ્યતિ ચુચતિરુપ,
મનસા ધિતયત્યયથા ક્ષણમેકમ્ ।
યો નાષરત્યકાર્યે,
પ્રાથયમનોઽપિહીમિ ॥૧૯॥
સાધુ પાં થાદ્દો ઘા,
સ્વદારસતોષસાગરો મહેત્ ।
સ ઉત્તમો મનુષ્યો,
ઘાતય સ્તોકસસાર ॥૨૦॥ હુમ્મમ્ ॥

અર્થ—જે પુરૂષ સીતું રૂપ જોઈને ક્ષણભર મનથી તેના તરફ ખેંચાયા છતાં પણ અને તે સીએ તેને જોળ્યા છતાં પણ અકાર્યમા રૂસાય નહિ પરંતુ સાધુ હોય તો સાધુ તરીકે પોતાનું (સવથા) ધ્યાનથી મત જાળવી રાખે અથવા આવક હોય તો સ્વદાર સતોષી મત (પોતાની સીમાજ સતોષ રાખી પરંતુ ગમનનું સર્વથા પચ્ચક્રખાણુ રૂપ નિયમ) પાળે તે સાધુ કે આવક ઉત્તમ પુરૂષ જાણવો તે પુરૂષ પણ અ પ સસાર જાણવો ૧૯-૨૦

૧૦ પુરિસત્ત્વેષુ પવદ્વદ્વ,
જો પુરિસો ધમ્મઅત્ત્વ પમુદ્વેસુ ।

અનુત્તમવાચાદ,
મઙ્ગિમરુદ્ધો હવદ્વ એસો ॥૨૧॥

૧૦ પુરુષાર્થેષુ પ્રયસંતે,
પુરુષો ધર્માર્થપ્રમુદ્ધેષુ ।

અન્યોન્યમવ્યાયાદ,
મધ્યમરુપો મધ્યમયેષ ॥૨૧॥

અર્થ—તે પુરુષ ધર્મ, અર્થ અને કામ એ ત્રણે પુરુષા
ને અરસપરસ બાધ ન આવે એવી રીતે તેમા રવતે (ધર્મ
અને ધર્મ, અર્થ-ધન માટે ધધાના વખતે ધધો અને ધર્મ-
ને તમ કરવાના વખતે ખાવુ પીવુ વિગેરે કરે તે સમગ્તિ
દે પશ્ચુ સમક્રિત પામવાને યોગ્ય બનેનો માર્ગાનુસારીના ૩૫
થવાજો હોય) તે મધ્યમ પુરુષ બન્યુવો ૨૧

૦ એસિ પુરિસાણ,
જદ્વ ગુણગહણ કરેસિ ચદ્વમાણા ।

તો આસન સિવમુદ્ધો,
હોસિ તુમ નત્તિ સદેદ્ધો ॥૨૨॥

૧૦ એતેષા પુરુષાણા,
યદ્વિ ગુણગ્રહણ કરિષ્યસિ ચદ્વમાનાત્ ।
તદ્ધાસનશિવમુદ્ધો,
ભવિષ્યસિ ત્વ નાસ્તિ સદેદ્ધ ।

અર્થ—એ શ્વારે વખરના પુરોના ગુણોની જોડ બદમાશ ધરીને પ્રશસા કરીય, તો તુ યોગ્ય કાળમાં જોઈને મુખ મેળવીય તેમાં ટરો. સ્તેહ નથી. ૨૨

મૂં વાસત્યાઈસુ અદુણા,
સત્રમસિદિલેસુ મુક્તજોગેસુ ।
નો ગરિહા વાયવ્વા,
નેચ પસસા સદામગ્જે ॥૨૩॥

છાં વામ્વસ્વાદિપ્યધુના,
સયમશિધિલેસુ મુચયોગેસુ ।
નો ગર્હા વર્તવ્વા,
નેચ પ્રશસા સમામગ્જે ॥૨૩॥

અર્થ—આજકાલ સયમ પાળવામાં નીના પડેલા, યોગ ક્રિયાદીન (સંયમની કરણી-આચાર વખરના એવા વામ્વસ્વ-માન સાધુ વેળધારી પુરોના બાનતમા સસા વચ્ચે ન તે તેમની નિંદા કરવી અને ન તો પ્રશસા કરી ૨૩

મૂં વાઝજ તેસુ વરણ,
જઈ મન્નઈ તો વયાસઈ મગ્ગ ।
અહ રુસઈ તો નિયમા,
ન તેસિં દોસ વયાસેઈ ॥૨૪॥

છાં વૃત્ત્યા તેસુ વરણા,
યદિ મચતે તદિ પ્રવાશયેગ્માર્ગમ્ ।

યથ રુપ્યન્તિ તદ્દિ નિયમા-

અ તેષા દોષ પ્રકાશયેત્ ॥૨૪॥

અર્થ—તેઓ ૫૦ કરૂણા લાવીને જો તેઓ માને એમ
હોય તો ખરો રરતો બતાવવો. પણ જો તેમ કરતા તેઓ શુભે
ધાય તો ૫૦થી આપણે તેમના દોષ પ્રકાશવા નહિ ૨૪

મૂં સપદ દૂસમસમપ્ત

દીસદ થોવો વિ જસ્સ ધમ્મગુણો ।

બહુમાણો ફાયન્વો,

તસ્સ સયા ધમ્મબુદ્ધાણ ॥૨૫॥

છા૦ સપ્રતિ દૂષમ સમયે,

દદ્યતે સ્તોત્રોપિ યસ્ય ધમગુણ ।

બહુમાન કર્તવ્ય,

તસ્ય સદા ધર્મબુદ્ધયા ॥૨૫॥

અર્થ—આજના વિષમ વખતમાં જેની પાસે થોડો પણ
ધાર્મિક ગુણ હોયવામાં આવે તેના તરફ હમેશા ધર્મશુદ્ધિથી
બહુમાન બતાવતા રહેવું ૨૫

મૂં પરગચ્છે સયગન્ઠે,

જે સવિગ્ગા બહુસ્સુયા મુણિણો ।

તેસિ ગુણાણુરાય,

મા મુંચસુ મચ્છરપ્પહઓ ॥૨૬॥

છા૦ પરમચ્છે સ્યવગન્ઢે,
 યે સંવિદ્યા ષ્ઠુદ્યુતા મુનય ૧
 તેષા ગુણાનુરાગ,
 મા મુચ્ચ મત્સરપ્રદત ॥૨૬॥

અર્થ—પરામા મન્દુકમાં અગર પોતાના મન્દુકમાં ને વૈરા
 અવાન અને વિદ્યાન મુનિયો હોય તેમના તરફ મત્સર-ધર્મી
 બાવથી ગુણાનુરાગ મૂકતો નહિ ૨૬

મૂ૦ ગુણરયણમદિયાર્ણ
 ષ્ઠુમાણ જો કરેદ મુદમણો ૧
 સુલહા અભ્રમવેમિ ચ,
 તત્સ ગુણા હુતિ નિયમેણ ॥૨૭॥

છા૦ ગુણરત્નમણ્ડિતાના,
 ષ્ઠુમાણ ય કરોતિ શુદ્ધમના ૧
 સુલમા અવ્યમને જ,
 તસ્ય ગુણા મઘતિ નિયમેન ॥૨૭॥

અર્થ—શુદ્ધરૂપી રત્નોદી શશુગારાપલા-ઉત્તમ શુદ્ધવાળા
 પુરોહિત ને શુદ્ધ મનથી બહુમાન કરે તેને બીજા જાવમાં તે
 તે શુદ્ધો સુલભ થઈ પડે છે ૨૭

મૂ૦ એય ગુણાનુરાગ,
 સમ્ય જો ધરદ ધરણીમજ્જયિ ૧
 સિરિસોમસુદરપય,
 સો પાદદ સન્વનમણિજ્ઞ ॥૨૮॥

છાં ષન ગુણાનુરાગ,

સમ્યગ્યો ધરતિ ધરણીમણ્યે ।

ધી સોમસુન્દરપદ,

સ પ્રાપ્નોતિ સર્વનમનીયમ્ ॥૨૮॥

અર્થ—આ ગુણાનુરાગને જે પુરુષ સમ્યક્-સારી રીતે આ
પૃથ્વીમા રહી ધારણ કરે તે સોમસુન્દર-શીખતા ચંદ્ર જેવા
શાંતિમય અને સર્વને નમનીય (તીર્થ-૨૩૫) પદને પામે ૨૮



॥ घन्दे सदगुरुम् ॥

॥ उपदेश रत्नमाला ॥

॥ मंगलाचरणम् ॥

मू० * उव एस रयणकोस,
नासिअ-नीसेस-लोग-दोगघ ।
उवएस-रयण-याळ,
बुच्छ नमिऊण वीरजिण ॥१॥

छा० उपदेशरत्नकोष,
नाशितानि शेषलोफदौर्गत्यम् ।
उपदेश रत्नमाला,
वक्ष्ये नत्वा वीरजिनम् ॥१॥

अर्थ—उपदेशपी रत्नोना भगना सरभा अने नगत्त
होवोनी संपूर्ण दुर्गतितो नाश करनार जेवा श्री महावीर
प्रभुने नमस्कार करीने हुं (पद्मजिनेश्वरसरि) उपदेशरत्नभाषाने
कहीस १

मू० जीवदयाइ रमिज्जइ,
इदियवग्गो दमिज्जइ सयावि ।

* शार्यास्तम्

સદ્યોઽવ ભાવા

સઘ ચેવ ચવિઙ્ગઈ,

ધમ્મસ્સ રહસ્સ ધિળમેવ ॥૨॥

છા૦ જીવદયાવા રમ્યતે,

ઈન્દ્રિયર્ગો દમ્યતે સદાપિ ।

સત્ય લેય કપ્યતે,

ધમસ્ય રહસ્ય મિદમેવ ॥૩॥

અર્થ—મનુષ્ય જીવતા પાળવામા રમણ કરે, પાત્રે
ઈન્દ્રિયોને રમે (વશ કરે) અને સાચુ બોલે એજ ધમનું
(ધર્મ પામ્યાનું) ગદ્ય (નિશાની) છે ૨

મૂ૦ સીલ ન હુ સલિઙ્ગઈ,

ન સવસિઙ્ગઈ સમ કુસીલેહિ ।

ગુરુવપ્પ ન સલિઙ્ગઈ,

જઈ નઙ્ગઈ ધમ્મપરમત્થો ॥૩॥

છા૦ શીલ ન જાલુ ચળદપતે,

ન સયસ્યતે મમ કુસીલે ।

ગુરુવચન ન સ્પસ્યતે,

યદિ જ્ઞાયતે ધર્મપરમાર્થ ॥૩॥

અર્થ—ધમનો પરમાર્થ (સત્ય સ્વરૂપ) નો જાણવામા
આવેત હોય તો માણસ સિધ્ધાનું ખડન ન જ કરે મુશીલ-
કુરાચારી સ્ત્રી પુરુષો સાથે ન વસે (તેમનો પરિચય-સોખત)
ન કરે) અને ગુરુના વચનની સ્પર્શના (જગ-ઉલ્લસન) ન
કરે ૩

મૂં ચલ ન ચરમિજ્ઞા,
 વિરજ્ઞા નેર લગ્નદો વેસો,
 વક ન પલોડજ્ઞા
 રદ્ધા રિ મળતિ કિં પિયુના ॥૪॥

છાં ચપલ ન ચક્રમ્યતે,
 વિરજ્યતે નૈવોદ્ગટો વેપાઃ ।
 વક્ (વક) ન પ્રલોપ્યતે,
 દણ અપિ મળન્તિ કિં પિયુના ? ॥૪॥

અર્થ—જો મનુષ્ય ચપલતાથી (ઉદ્ગટાક્રી) ન આવે,
 ઉદગટ (દિનસી-બાબકાદાર) વેષ (પોષાક) ન પહેરે અને વાકુ
 (આડી નજરે) ન જુવે તો તેને કાપાવમાન થયેલા એવા પશુ
 આડીયાઓ (અંદેખા લોકો) સુ કહી શકવાના હતા ? અર્થાત્
 તેઓ તેના સંગ્રામમાં કંઈ પણ મોલી શકવાના નથી ૪

મૂં નિપમિજ્ઞા નિયજીદા,
 અવિવારિય નેવ કિજ્ઞા વજ્ઞા ।
 ન કુલસમ્મો ય લુપ્પા,
 કુવિઓ કિં કુણા કલિકાલો ? ॥૫॥

છાં નિયમ્યતે નિમ્નજિહ્વા,
 અપિચારિતં નૈવ ત્રિયતે કાયમ્ ।
 ન કુલકર્મ ચ લુપ્યતે,
 કુપિત કિં કરોતિ કલિકાલમ્ ॥૫॥

અર્થ—તે માણસ પોતાની જીભને (ખાવા, પીવા અને બોલવામાં) વચ રાખે વચર વિચારુ કોઈ કામ ન કરે અને પોતાના કુળના ને ધર્મ-કર્મ તેને ન છેડે તો તેને કાપાયમાન થયેલો એવો કમિયાળ પણ સુ કરી શકે. અર્થાત્ કાળયુગ કે કુલમ કાળ પણ તેને કુ ખદાઇ ન થાય. ૫

મૂઠ મમ્મ ન ઉલ્લવિજ્ઞદ,
 વસ્સ વિ આલ ન ગ્જિજ્ઞદ કયા વિ ।
 કો વિ ન સ્વોસિજ્ઞદ,
 સજ્જનમગ્ગો હ્મો દુગ્ગો ॥૬॥

છા૦ મર્મ નોલ્લવ્યતે,
 વસ્વાપ્યાલ ન લીયતે કદાપિ ।
 કોઽપિ નોત્સુદ્યતે,
 સજ્જનમાર્ગોઽય દુર્ગ ॥૬॥

અર્થ—કોઈના મમ (દાણ) પ્રગટ ન કરવા કોઈના ઉપર ક્યારે પણ ખેડુ બાળ (કાક) ન ચડાવવું અને કોઈ ઉપર આક્રોશ ન કરવો. (નિરસ્કાર પૂર્વક કઠોર શબ્દ કોઈને ન કહેવો), એ મળખૂદર કિલ્લા સરખો સજ્જનન પુરુષોનો માર્ગ ॥ ૬

મૂઠ સવ્વસ્સ સત્તરિજ્ઞદ,
 ન પમ્હસિજ્ઞદ પરસ્સ સવયારો ।
 વિહલ અવઠવિજ્ઞદ,
 સ્વપ્પમો પ્પસ વિલસાણ ॥૭॥

છાં સર્વસ્યોપક્રિયતે,
 ન વિસ્મર્યતે પરસ્યોપકાર ।
 વિહયતેઽચલમ્બ્યતે,
 ઉપદેશ ઇષ વિદુષામ્ ॥૭૧॥

અર્થ—પ્રાણિમાત્ર ઉપર મનુષ્યે ઉપકાર કરવો કોઈપણ
 માણસે પોતા ઉપર કરેલો ઉપકાર કદી પણ ભૂલવો નહિ
 અને દીન-દુખી જીવોને આશરો આપવો એવો ઉપદેશ
 વિદ્વાનો કરે છે ૭

મૂં કો વિ ન અમ્ભત્યિજ્ઞઃ,
 રિજ્ઞઃ કસ્ય વિ ન પત્યન્ના મનો ।
 દીણ ન જપિજ્ઞઃ,
 જીવિજ્ઞઃ જાવ જિઅલોષ ॥૮૧॥

છાં કોઽપિ નાભ્યર્થ્યતે,
 ક્રિયતે કસ્યાપિ ન પ્રાર્થનામય ।
 દીન ન ચ અલ્પ્યતે,
 જીવ્યતે ચાચઙ્ગીચલોચે ॥૮૧॥

અર્થ—કોઈની પાસે કંઈ પણ માગતું નહિ (હાથ લેવાવો
 નહિ) કોઈની પણ પ્રાર્થના (ચાચના)નો લાભ કરવો નહિ અને
 કોઈ પાસે પણ દીનતાના (ચાકાપણાના) વચન બોલવા નહિ
 જીવોની પર્યંત આ પ્રમાણે વતનાર પુરુષ જગતમા પૂજ્ય
 અને છે ,

મૂ૦ અપ્પા ન પસમિન્ન,
 નિરિન્નદ દુગ્ધો વિ ન કયા વિ ।
 વદુ વદુસો ન હમિન્ન,
 લભદ ગુરુવચ્ચ નેવ ॥૧॥

છા૦ આત્મા ન પ્રગસ્યતે,
 નિન્નયતે દુર્વનોપી વ કયા વિ ।
 વદુ વદુશો ન હસ્યત,
 લભ્યતે ગુરુત્વ દત્ત ॥૨॥
 અર્થ—માણસે પોતાની પ્રતિભા ન કહી દુર માણસની
 પશુ નિંદા ન કરવી અને દુર્વનોપી એટલે ભ્રષ્ટ્ર નહિ હસતું નહિ એ
 પ્રમાણે વર્તવાથી મહોપાધ મેળવે ॥

મૂ૦ રિડ્ધો ન વીસસિન્ન,
 કયાવિ વચિન્ન રેમ્મ્યો ।
 ન કયમ્મેહિ દવિન્ન,
 एसो नायस्स ॥૩॥

છા૦ રિયોર્ન વિશ્વસ્યતે,
 વદાપિ વચ્ચન મેવ ॥૪॥
 ન વૃત્તત્તે મ્યતે,
 યથ ન્યાયસ્ય નિર્ણય ॥૫॥

અર્થ—માણસે દુર્ગમને દુર્ગમ જાણે ॥૪॥
 ઉપર વિશ્વાસ રાખનારને છેતરવા ન દેવો
 ઓળવવો (જૂનવો) નહિ પણ ન્યાય મેળવે કરેલા
 નિર્ણય મુજબ ॥૫॥

મૂ० રશિજ્ઞૈઃ સુગુણેસુ,
 ષઙ્ગૈઃ રાગો ન નેહવજ્ઞેસુ ।
 રિજ્ઞૈઃ પત્તપરિવ્રતા,
 દક્ષાણ ઇમો ય કસવટો ॥૧૧॥

છા० રચ્યતે સુગુણેષુ,
 વપ્યતે રાગો ન સ્નેહવર્ગેષુ ।
 કપ્યતે પાત્રપરીક્ષા,
 દક્ષાણામય ચ કપયટ્ટ ॥૧૧॥

અર્થ—ગુણી પુરુષો દેખીને રાજી થવું સ્નેહ વગરના
 માણસો સાથે પ્રેમ નોડવો નહિ અને પાત્રપરીક્ષા (ગુણી કે
 અવગુણી બોલ્ય કે અયોગ્ય માણસની તપાસ) કરવી આ
 બાબતમાં કાલો માણસોની કસોટી છે ૧૧

મૂ० નાકઙ્ગમાયરિજ્ઞૈઃ,
 અપ્પા પાદિજ્ઞૈઃ ન ય વર્ણિજ્ઞે ।
 ન ચ સાદસ ચરિજ્ઞૈઃ,
 સ્પિજ્ઞૈઃ તેણ જગદ્વ્યો ॥૧૨॥

છા० નાકાર્થમાચર્ય્યતે,
 આત્મા પાત્યતે ન ચ વચનીયે ।
 ન ચ સાદસ ત્યજ્યતે,
 હત્પચતે તેન જગદ્વસ્ત ॥૧૨॥

અર્થ—માણસ નો કોઈ અકાચ (ન કરવા લાયક કામ
 ન કરે જગતમાં નિહાને પાડે એવા કામમાં આત્માને નોં

નહિ અને ગમે તેની આફત આવી પડે તો પણ સાદસ
(ઉત્સાહ કે ધીરજ) ન હોડે તો તે માણસ લોકોની આગળીએ
ચડે (જગતમાં ઉચ્ચે રહે) ૧૨

મૂં વસળે ત્રિ ન મુજિજ્ઞહ,

મુચ્ચહ માળો ન નામ મરણે વિ ।

વિહવલ્લવ વિ દિજ્ઞહ,

વયમસિધાર સુ ધીરાણ ॥૧૩॥

છાં વ્યસનેડવિ ન મુચ્ચતે,

મુચ્ચતે માનો ન નામ મરણેપિ ।

વિમલક્ષયેડવિ ક્ષીયતે,

વ્રતમસિધારં સુ ધીરાણામ્ ॥૧૩॥

અર્થ—ગમે તેવું કષ્ટ આવી પડે તો પણ મુંઝાવું નહિ
મરણ આ પે પણ (મરતાં સુધી પણ) પોતાની લીધેલી ટેક-
આખડી બરાબર નિભાવવી અને વૈભવ આના જવા છતાં
પણ દાન આપવું આ વીં પુરોનો આગળી ધાર સરખો
માર્ગ છે ૧૩

મૂં અદનેદો ન વદિજ્ઞહ,

રુસિજ્ઞહ નેવ પિયે વિ પદિદિ ।

વદ્ધારિજ્ઞહ ન કમ્બી,

જલજલી દિજ્ઞહ દુરાણ ॥૧૪॥

છાં અતિસ્નેહો નોહતે,

રૂપ્યતે નેવ પ્રિયેષિ પ્રતિજિજ્ઞવ

વૃષ્યતે ન કલિ,

ર્જલાઙ્ગલિર્દીયતે દુઘાનામ્ ॥૧૪॥

અર્થ—કાઠની સાથે અતિ સ્નેહ કરવો નહિ, તેમજ પ્રિયમા પ્રિય જન સાથે વારવાર રીસાતુ નહિ અને કલ્યા-કલેશ-ક્રમસ વધારવા નહિ આ પ્રમાણે વર્તવાથી દુખને જળાજળી દેવાય છે (દુખ આવતું નથી) ૧૪

મૂં ન કુસમેળ વસિઙ્ગઙ્,

વાલસ્ત વિ ધિપ્પદ દિય વયળ ।

અનયાઽ નિવટ્ટિઙ્ગઙ્,

ન હોઙ્ વયણિઙ્ગયા એવ ॥૧૫॥

છાઽ ન કુસમેળ વસ્યતે,

વાલસ્વાપિ ગૃહ્યતે દિત વચનમ્ ।

અનયાયાતુ નિવૃત્યતે,

ન મયતિ વચનીયતૈયમ્ ॥૧૫॥

અર્થ—જે માણસ કુસોભ્યતમા વસે નહિ બાળક પાસેથી પણ દિતવચન ગ્રહણ કરે અને અનીતિ-અન્યાયના માર્ગથી પાછો ફરે-રૂર રહે તેની જગતમા કદી પણ નિઃશયની નથી ૧૫

મૂં વિહવે વિ ન મચ્ચિઙ્ગઙ્,

ન વિસીઙ્ગઙ્ અસપયાદ વિ ।

વટ્ટિઙ્ગઙ્ સપભાવે,

ન હોઙ્ રણરણઙ્ સતાવો ॥૧૬॥

છા૦ તિમથેડપિ ન મચ્ચતે,
ન વિપાચતેડસપચ્ચપિ ।

નૃત્યતે સમમાથે,

ન મચ્ચતિ સ્વરસ્યો સન્તાપ ॥૧૬॥

અર્થ—પૂર્વ પુણ્યના મેરે વૈભવ-ધન સંપત્તિની પ્રાપ્તિ થવા છતાં તેનો (અસ્થિર ભાવે) કર્મ કરવો નહિ, અનુભવા ઉપર વૈભવહીન (દરિનાશ વગેરે) દશામાં પણ મેરે કરવો નહિ અને હમેશાં (સુખ દુઃખમાં સ્થેજ વિશેષમાં કે શત્રુ મિત્ર પર) સમભાવ રાખવો. આમ વર્તવાથી કર્મ પશુ સંતાપ થવો નથી ૧૬

મૂ૦ ઘનિજ્જદ મિચ્ચગુણો,

ન પરુસસ ન ચ સુપસસ પચ્ચસસ ।

મહિલાઢ નોમયા વિ હુ,

ન નસસદ્દ જેગ મારપ ॥૧૭॥

છા૦ ઘર્ણતે મૃત્યુગુણો,

ન પરોઢ ન ચ સુવસસ પ્રયક્કમ્ ૧

મહિલાયા નોમયેડપિ શત્રુ

ન નસ્યતે યેન માદામ્પ ॥૧૮॥

અર્થ—પરોઢમાં (ખીજા પાસે) મેખના ગુણોના વખાણ

કરવા નહિ (પણ મોટે વખતે મૃત્યુ) નજ કરવા (પણ ખીજા પાસે મેરે) પુત્રના વખાણ મોટે મોટે કે ખીજા પાસે પણ ન કરવો અને સ્ત્રીના વખાણ નાશ પાસતી નથી ૧૭

મૂ૦ જંપિજ્જઈ પિયવચ્ચન,
 વિજ્જઈ વિણઓ ય દિજ્જઈ દાણ ।
 પરગુણમદ્દણ કિજ્જઈ,
 અપૂલ્લમર્ત વસીકરણ ॥૧૮॥

છા૦ જલ્પ્યતે પ્રિયવચ્ચન,
 વિચિત્તે વિનયદ્ધ ધીયતે દાનમ્ ।
 પરગુણમદ્દણ વિચિત્તે,
 અમૂલ્યમત્ર વસીકરણમ્ ॥૧૮॥

અર્થ—માણસે દુનિયાં પ્રિયવચન બોલવું, દરેકનો વિનય કરવો. ઉદારતાપૂર્વક દાન આપવું અને દરેકમાથી (ચેતન્ય કે નહીં-દરેક માણીમાથી અને દરેક પાત્રમાથી) શુભમદ્ધ કરવું-શુભમાથી થવું એ અમૂલ્ય વસીકરણ છે ૧૮

મૂ૦ પત્થાવે જંપિજ્જઈ,
 સમ્માણિજ્જઈ સ્વહો વિ વહુમજ્જે ।
 નજ્જઈ સપરવિસેસો,
 સચલત્થા તસ્સ સિજ્જતિ ॥૧૯॥

છા૦ પ્રસ્તાવે જલ્પ્યતે,
 સમ્માયતે સ્વહોઽપિ વહુમજ્જે ।
 કાયતે સ્વપર વિશેષ,
 સવલાર્યાસ્તસ્ય સિચ્ચન્તિ ॥૧૯॥

અર્થ—અવસરને ઇચ્છિત (જે વખતે જે બોલવું જરૂર પડે) બોલવું, ધણા માણસોના વચ્ચે કુદ માણસને પણ

મહુમાન—સન્માન આપતુ અને રવ અને પરનો (ચોતાનો
કાણુ અને પારકો કાણુ ? અમર ચોતાનું યુ અને પારકુ યુ ?
વિગેરેનો) બે સમજવો આ પ્રમાણે કરનારા સર્વ કાર્યોમાં
સિદ્ધિ—સફળતા મેળવે છે ૧૯

મૂ० મતાઈન ન પાસે,

ગમ્મડ ન હુ પરગદે અચોઈદિ ।

પદિવન પાલિવ્વદ,

સુકુલીનત્ત હવડિ ઇવ ॥૨૦॥

છા० મન્નાદીના ન પામ્મે,

ગમ્યતે ન અત્તુ પરગદેઽદિતીયે ।

પ્રતિપન્ન પાત્યતે,

સુકુલીનત્ત મવત્તેયમ્ ॥૨૦॥

અર્થ—અત્ત તેનાદિન્ના માર્ગે ન જાય (ફક્કમા ન ફસાય)
પારકે થેર એકનો ન જાય અને અંગીકાર કરેલ (પ્રતિપા-દેક
વિગેરે) અખંડ પાળે તે મનુષ્યમાં પ્રાપ્તિપલ્લુ હોય ॥ ૨૦

મૂ० મુજડ મુજાવજ્જડ,

પુચ્છિજ્જ મળોગય ફદિજ્જ સયં ।

દિજ્જડ લિજ્જડ સચિય,

ફદિજ્જડ જડ ચિરં પિમ્મે ॥૨૧॥

છા० મુજ્યતે મોજ્ય્યતે,

પુચ્છ્યતે મનોગતં વચ્ચતે સ્વયમ્ ।

દીયતે લીયતે-અચિત,

દૃષ્યતે યદિ સ્થિરં પ્રેમ ॥૨૧॥

અર્થ—ખાણુ, ખવરાવણુ અંતરની વાત (સુખ કે ખની
ગુપ્ત વાત) પુખ્તી તેમજ કહેવી ઉચિત (ચોખ્ખ) વસ્તુ લેવી
અને દેવી પ્રેમને સ્થિર કરવાનો આ માર્ગ ॥ (અર્થાત
પ્રીતિના એ ૭ લક્ષણો છે) ૨૧

મૂં કો વિ ન અવમન્નિજ્જઈ,

ન ગચ્ચિજ્જઈ સુણેહિં નિયર્ણિ ।

ન ય વિમ્હઓ વહિજ્જઈ,

ઘટ્ટરણા જેણિમા પુહગી ॥૨૨॥

છા૦ કોડપિ નાપમાયતે,

ન ગર્ધ્યતે સુણં નિઝયે ।

ન ચ વિસ્મય ઉછતે,

ઘટ્ટરત્તા યેનેય પૃથ્વી ॥૨૩॥

અર્થ—માણસે કોઈ પક્ષ અપમાન ન કરવું પોતાના
ગુણોનો ગર્વ ન કરવો અને કોઈ બાનતમા વિસ્મય ન પામવો
કારણ કે આ પૃથ્વી અનેક રત્નોથી (વિદ્યા શક્તિ—આત્મનુજ
વિગેર અનેક ગુણોથી સોભતા સત્પુરુષરૂપી રત્નોથી) ભરેલી ॥ ૨૨

મૂં આરમિજ્જઈ લહુય,

વિજ્જઈ વજ્જ મહતમ વિ પચ્છા ।

ન ય ઉકરિસો મિજ્જઈ,

લબ્ધઈ સુરુઅત્તણ જેણ ॥૨૩॥

છા૦ કારમ્યતે લઘુવ,
 ત્રિયતે કાર્ય મહદપિ પશ્ચાત્ ।
 ન લોત્કર્ય ત્રિયતે,
 સમ્યતે ગુહ્યતે યેન ॥૨૩॥

અર્થ—કોઈ પણ કામને આગળ (સરખાત) ઉભાવને કરવા નહિ પડે નહીં ધીમે ધીમે કરવો (ઉભાવને આપા ન પાકે ઉભાવનાના પાણીવા ધીરાના પ્રસાદ) કાવની સરખાતે ક્યાં પછી પાછા ન પડે પડે તેને હિમતથી કોઈ પણ રીતે પાડ પડેલાં અને ક્યેલા મર્યોને મરે ન કરવો, આ ખરી મહત્તા (મોટાઈ)ની નિશાની છે (૨-)

મૂ૦ ક્રાદિજ્ઞદ પરમપ્પા,
 અપ્પસમાણો ગણિજ્ઞદ પરો વિ ।
 કિજ્ઞદ ન રામ દોસો,
 ઝિચિજ્ઞદ તેણ સસારો ॥૨૪॥

છા૦ ઇયાયતે પરમાત્મા,
 માત્મસમાણો ગણ્યતે પરોપિ ।
 ત્રિયતે ન રાગદ્વેષો,
 છિયતે તેન સસાર ॥૨૫॥

અર્થ—પરમાત્માનું (જેમણે સવં કર્યો નહીં નહીં નરા ને મરણનો નાશ કર્યો છે તેમનું) ધ્યાન કરવું સર્વ જીવાત્માઓને પોતાના આત્મા સગળા મળુવા અને કોઈ ઉપર રાગ કે-દેવ-

ન કરવો આ પ્રમાણે વનનાર પુરુષના (જન્મ-જરા મરણ
૩૫) સસાગ્રો નાશ થાય છે ૨૪

મૂં ઉવણસ રમણમાલ,
જો એ ઉવડુ મુદ્દુ નિપકઠે ।

સો નર સિવમુદલ્કરી-
વચ્છયલે રમડ સચ્છાડ ॥૨૫॥

છાં ઉપદેશરત્નમાલ,
ય એ રણપયતિ મુદ્દુ નિપકઠે ।

સ નર શિવમુદલ્કરી-
વચ્છ રણલે રમડે સ્વેચ્છાડ ॥૨૫॥

અર્થ—આ ઉપદેશરત્નમાલની માળા જે પ્રાણી પોતાના
જો મારણ કરે છે (વાચી વિચારી તે પ્રમાણે વર્તે છે) તેને
મોક્ષ મુખરૂપ લક્ષ્મી જન્મી પ્રાપ્ત થાય છે ૨૫

મૂં એ પઠમ જિજ્ઞેસર-
સૂરિવચનગુફરમ્મિય વહવ ।

મન્વજનો કઠ ગય,
વિઝલ ઉવણસમાલમિણં ॥૨૬॥

છાં એ પઞ્ચજિજ્ઞેસર-
સૂરિવચનગુફરમ્મિયકા વહવ ।

મન્વજન કણ્ઠગતા,
વિપુલામુપદેશમાલામિમામ્ ॥૨૬॥

અર્થ—હે બન્ધુઓ ! આ પ્રમાણે પદ્મજિનેશ્વરમુર્તિ-
આચાર્ય પોતાના વચનો રૂપી પુષ્પોથી મુઘેલી મનોહર અને
વિશાળ એવી આ હિપેશમાળાને હમેશા તમારા મંદિરા (ગામ્યા)
ધારણ કરી રાખો ૨૬

આ બોધદાતા પ્રરણેમાના દરેક શબ્દો શાન્તિપૂર્વક વાચવા
અને સંપૂર્ણપણે સમજવા દરેક વાચકને સત્તેજ વિનંતિ છે

સમાપ્તમ્

—નોંધાત્યો—

આપને જૈનધર્મના હરકોઈ જાતના પુસ્તકો—જેવા કે નાવેલો, ચરિત્રો, સંજ્ઞામાળાઓ, મૂળ, જાણાતર તથા ટીકાવાળા સૂત્રો (આગમો), પાઠ્ય પુસ્તકો, ઈનામ લેહાણી માટે તેમજ લાયજેરો માટે થયેલા વગેરે જોઈતા હોય તે મેળવવાનું વિશાલ પાત્ર નીચેનું સ્થળ આપની હાથરીમાં નોંધી લેશે.

આ ઉપરાંત પુસ્તકો શુદ્ધ છાપી આપવાના તથા મુદ્ર શુદ્ધિના કામ માટે અમને પૂછાવી લેશે તો મલો સારો ફાયદો થશે

પત્ર વ્યવહાર —

જીવણુલાલ ઇંગનલાલ, સંપાદક.

પચ્ચાઈની પોળ, અમદાવાદ

—નોધીલેયો—

આપને જૈનધર્મના હરકોઈ જાતના પુસ્તકો—જેવા કે નોવેલો, ચરિત્રો, સંગ્રહમાળાઓ, મૂળ, બાષ્પાતર તથા ટીકાવાળા સૂત્રો (આગમો), પાઠ્ય પુસ્તકો, ઈત્યાદિ દ્વારા માટે તેમજ લાયજેરી માટે અથવા વગેરે જોઈતા હોય તે મેળવવાનું વિશ્વાસપાત્ર નીચેનું સ્થળ આપની ડાયરીમાં નોધી લેશે.

આ ઉપરાંત પુસ્તકો શુદ્ધ છાપી આપવાના તથા હુકે શુદ્ધિના કામ માટે અમને પૂછાવી લેશે તો ધણે સારો ફાયદો થશે.

પત્ર વ્યવહાર.—

જીવણુલાલ છમનલાલ, સંપર્કી.

પચલાઈની પોળ, અમદાવાદ.

